

Sarah Stengaard Reppe

Norsk bilateral bistand og marginaliserte gruppers politiske makt

En kvantitativ analyse, 1990-2017

Masteroppgave i statsvitenskap

Veileder: Indra de Soysa

Juni 2019

Sarah Stengaard Reppe

Norsk bilateral bistand og marginaliserte gruppers politiske makt

En kvantitativ analyse, 1990-2017

Masteroppgave i statsvitenskap
Veileder: Indra de Soysa
Juni 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Abstract

Norwegian bilateral aid is characterized by big ambition and generosity, despite the skepticism towards foreign aid that prevails among researchers. In addition, there is a lack of follow-up and evaluation of Norwegian aid, and we have very little proof of its actual effectiveness. In this thesis I will look at an alternative goal of aid efficiency, in the form of political power distribution to marginalized groups. I want to examine how Norwegian bilateral aid through its rights-based approach can help in promoting and furthering inclusive institutions in the countries receiving bilateral aid. By employment of several OLS fixed effects regressions and a Heckman selection model I find evidence for a significant positive association between Norwegian bilateral aid and more even power distribution for women and sexual minorities (LGBT). These associations are also robust to selection bias at the 10% and 5% level in the selection model.

Sammendrag

Norsk bilateral bistand preges av store ambisjoner og generøsitet, til tross for et forskningslandskap preget av bistandsskepsis. Det er også mangel på oppfølging og vurdering i etterkant, slik at vi ikke har gode tall på hva den norske bistanden faktisk får til. I denne oppgaven tar jeg for meg et alternativt mål på bistandseffektivitet i form av politisk maktfordeling til marginaliserte grupper. Dette for å undersøke hvordan Norges bilaterale bistand gjennom sin rettighetsbaserte tilnærming kan hjelpe med å fremme inkluderende institusjoner i landene som mottar bistand. Ved hjelp av OLS fixed effects-regresjoner og en Heckman-seleksjonsmodell finner jeg bevis for at det er en positiv signifikant assosiasjon mellom den norske bilaterale bistanden og jevnere politisk maktfordeling til kvinner og seksuelle minoriteter (LHBT). Disse sammenhengene er også robust mot seleksjonsbias på et 10% og 5% nivå.

Forord og takk

Denne masteroppgaven var et fullstendig annerledes prosjekt senhøsten 2018. Via mye grubling og frustrasjon, en god del mestringsfølelse, og noen faktiske mareritt, har den blitt til det den er i dag.

Jeg vil takke min veileder Indra de Soysa for uvurderlig hjelp, for at han har vært tilgjengelig til alle døgnets tider på epost, og for at han svarte på min halvfrustrerte kommentar i midten av april om at dette prosjektet stadig forandret seg med «As long as you are learning!». Det var en nødvendig realitetsorientering.

Takk til venner og familie, og en spesiell takk til medstudentene mine på lektorstudiet i samfunnsfag. Med gjengen i kull 14 i ryggen har disse fem årene heldigvis, og dessverre, gått kjempefort. Takk for alle lunsjer, diskusjoner, latterkramper og fester.

Til slutt vil jeg takke Siri og Caroline som har lest igjennom oppgaven og kommet med verdifulle innspill.

Som fremtidig lærer er det enormt viktig å hele tiden oppdatere kunnskapen sin, se verden på nye måter og ta inn nye perspektiver. Læreplanmålene har stort fokus på den globaliserte verden, og denne masteroppgaven har gitt meg et alternativt perspektiv på nettopp dette. Jeg gleder meg til å formidle det til mine fremtidige elever.

Sarah Stengaard Reppe
Trondheim, juni 2019.

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING	1
OPPGAVENS STRUKTUR	4
TEORETISK RAMMEVERK, KLARGJØRINGER OG DEFINISJONER	5
BISTANDSGIVERNE	5
<i>En kort oversikt over norsk bistand</i>	6
<i>De andre DAC-landene</i>	11
MENNESKELIG KAPITAL, MINORITETER OG MARGINALISERTE GRUPPER	12
INKLUDERENDE INSTITUSJONER	14
KONDISJONALITETER.....	16
HYPOTESER	18
DATA OG METODE	21
DATAMATERIALE	21
<i>Utvalg og tidsperiode</i>	22
VARIABLER.....	22
<i>Avhengige variabler</i>	23
<i>Uavhengige variabler</i>	26
METODE	31
<i>OLS-regresjon</i>	31
<i>Heckman-seleksjonsmodell</i>	31
ANALYSE OG RESULTATER	33
NORSK BISTANDS EFFEKT PÅ KVINNERES POLITISKE MAKT	33
NORSK BISTAND EFFEKT PÅ FATTIGES POLITISKE MAKT	33
NORSK BISTAND EFFEKT PÅ SOSIALE GRUPPERS POLITISKE MAKT	35
NORSK BISTANDS EFFEKT PÅ LHBT-GRUPPERS POLITISKE MAKT	35
EVENTUELT SELEKSJONSBIAS I HECKMAN SELEKSJONSMODELL	38
ROBUSTHETSTESTER.....	38
DISKUSJON AV ANALYSEN OG FUNNENE	41
VIDERE FORSKNING	43
AVSLUTNING	45
LITTERATURLISTE	47
APPENDIKS	57

Tabeller

TABELL 1. NORGE OG NIGERIAS SKÅRER PÅ DE AVHENGIGE VARIABLENE	26
TABELL 2. DESKRIPTIV STATISTIKK.	30
TABELL 3. BILATERAL BISTANDS EFFEKT PÅ POLITISK MAKT FORDELT PÅ KJØNN	34
TABELL 4. BILATERAL BISTANDS EFFEKT PÅ POLITISK MAKT FORDELT PÅ SOSIOØKONOMISK GRUPPE.....	34
TABELL 5. BILATERAL BISTANDS EFFEKT PÅ POLITISK MAKT FORDELT PÅ SOSIAL GRUPPE	36
TABELL 6. BILATERAL BISTANDS EFFEKT PÅ POLITISK MAKT FORDELT PÅ ULIKE SEKSUELLE ORIENTERINGER.....	36
TABELL 7. HECKMAN-SELEKSJONSMODELLEN	37

Tabeller i appendiks

TABELL A 1: REGRESJONER MED DRISCOLL-KRAAY STANDARDFEIL, FIXED EFFECTS OG 1 ÅRS LAG	57
---	----

Innledning

Bak de flere hundre milliarder dollar, kroner og pund gitt som internasjonal bistand eller utviklingshjelp ligger det gode intensjoner, gode – og mindre gode – idéer, rungende retorikk, utenrikspolitiske interesser, samt imponerende koordineringsarbeid og utallige innsamlingsaksjoner. Likevel foregår det en debatt om bistanden oppnår det den skal, om den har ønsket effekt. Og hva er egentlig den ønskede effekten? Er det økt økonomi; er det en ny brønn eller barnehelse; er det flere arbeidsplasser eller en ny flyplass? Sannheten er at bistandspolitikker faktisk er alle disse tingene (Easterly, 2006). Selv om valgene av metoder har vært ulike er kjerneidéen i utviklingshjelpen et ønske om å redusere verdens fattigdom og økonomiske ulikhet, og å skape utvikling, både økonomisk og menneskelig. Dette kan eksemplifiseres gjennom at FN har valgt utryddelse av fattigdom som det første og viktigste bærekraftige utviklingsmålet (FN, u.å.). Likevel har bistanden mottatt mye kritikk. Kritikerne har sagt at bistanden har blitt gitt fordi donoren ville nå utenrikspolitiske mål heller enn utvikling; fremme ideologier og plante flagg i mottakerlandet (Easterly & Williamson, 2011).

Litteraturen om bistand strekker seg likeledes fra de som mener at bistanden kan være svaret på ulikhet og fattigdom (Sachs, 2006, 2012), via de mer avmålte som fremhever effekten bistand kan ha under de rette forholdene (Burnside & Dollar, 2000), til de som rett ut kritiserer bistandssystemet for å være utdatert, ineffektivt, bidragende til å skape inflasjon, opprettholde forskjeller og sørge for et avhengighetsforhold mellom industri- og utviklingsland, og skape store problemer med gjeld og tilbakebetaling for bistandsmottakerne (Bräutigam & Knack, 2004; Easterly, 2006; Easterly & Williamson, 2011; Moyo, 2009). Bueno de Mesquita og Smith (2011) drar det så langt at de sier at bistand skaper animositet og forbitrelse mellom donor og mottaker av bistand: «[...] the people in recipient nations often develop a hatred for the donor.» (s. 162) på bakgrunn av at det opprettholder utnyttende regimer og dårlige ledere, og Easterly (2006) ønsker å skrote hele systemet fordi det har vært grobunn for korrupsjon og autokrati.

Med dette varierte og volatile forskningslandskapet som bakteppe har Norge likevel plassert seg som en generøs og optimistisk bistandsgiver. Vi har et Stortingsvedtatt mål om å bruke 1% av brutto nasjonalinntekt som bistand (Bolle, 2016), og har politisk vedtatte retningslinjer om hvordan bistandspengene skal benyttes, og hva vi ønsker å oppnå. Dette er blant annet illustrert i Regjeringens uttalte mål i Jeløya-plattformen og videreført i Granavolden-plattformen, i Norads temasider for bistanden, og i utallige utviklingsplaner og stortingsmeldinger gjennom

siste halvdel av 1900-tallet og fram til i dag (Norad, u.å.-b; Regjeringen, 2018, 2019a). Det er bred enighet i Norges befolkning om at bistand er en god ting, og rundt ni av ti mener vi skal gi bistand til utviklingsland i Asia, Sør-Amerika og Afrika. De fleste har også tro på at denne bistanden oppnår gode resultater (Lagerstrøm & Bye, 2018). Likevel er det ikke gjort systematisk forskning på om Norsk bilateral bistands innsats for kvinner og andre marginaliserte grupper har hatt effekt over tid, om de har fått fler rettigheter og dermed mer tilgang til politikken, og det er del av dette tomrommet jeg forsøker å fylle, og svare på hva norsk bilateral bistand faktisk får til. Vi ønsker å føle oss snille og hjelpsomme, men det er ikke gitt at å føle seg bra er det samme som å gjøre noe bra, at «feel good» er å «do good».

Valg av avhengig variabel i bistandsforskningen, altså operasjonaliseringen av bistands-effekten, har ofte vært økt brutto nasjonalprodukt per innbygger, et rent økonomisk mål, all den tid bistandseffektivitet i utgangspunktet ble forsket på av økonomer (Kosack, 2003). Dette ble brukt som et enkelt ja eller nei på om bistanden fungerte; skapte bistanden økt BNP-vekst, så fungerte den, og gjorde det ikke dette var den mislykket. Imidlertid vet vi at økt kapital i et land ikke nødvendigvis kan oversettes til styrket økonomi for den enkelte. Forskjellene kan fortsatt øke selv om økonomien styrkes, ettersom pengene i realiteten kan tilhøre noen få individer (Alvaredo, Chancel, Piketty, Saez & Zucman, 2018). De siste tiårene har det derfor blitt et større fokus på utvikling i andre former enn økonomisk (Kosack, 2003) og denne masteroppgaven vil føye seg inn i dette landskapet. I dette legger jeg at jeg ønsker å se på en alternativ avhengig variabel på bistandseffektivitet: fordeling av politisk makt til marginaliserte grupper. I tillegg til å være et ønsket mål i seg selv, kan økt maktfordeling også være et middel som leder til bærekraftig økonomisk vekst på sikt, via en bottom-up funksjon i form av inkluderende institusjoner (Acemoglu, Johnson & Robinson, 2004; Acemoglu & Robinson, 2006, 2013).

Det er derfor norsk bistands særlige fokus på menneskerettigheter, demokrati, og gode sosiale forhold for marginaliserte grupper som er interessante for denne masteroppgaven (Balsvik, 2016; Stokke, 1995b). Norge har basert mye av bistanden sin på såkalt rettighetsbasert utvikling, hvor en ønsker å skape utvikling gjennom styrking av menneskerettigheter (Norad, 2015b). Jeg ønsker derfor å undersøke om norsk bistand fører til mer politisk makt og påvirkning for marginaliserte grupper, altså en utjevning av den politiske makten over flere grupper i landene som mottar bilateral utviklingshjelp fra Norge. Marginaliserte gruppers politiske makt og påvirkning er interessant å undersøke fordi dette representerer

mottakerlandenes evne til å utvikle den menneskelige kapitalen, styrke menneskerettighetene og til å demokratisere i praksis.

Regjeringen har fremhevet at norsk bistand skal «[...] bidra til å bekjempe [...] undertrykking, og rette særlig oppmerksomhet mot utsatte grupper, som kvinner, barn, religiøse minoriteter, funksjonshemmede og seksuelle minoriteter.» (Regjeringen, 2018, s. 83). Dette spesialfokuset på marginaliserte grupper, og særlig på kvinnesaker, har vært en del av norsk bistandspolitikken siden 80-tallet (Balsvik, 2016). Granavolden-plattform fremhever likeledes at den norske utviklingspolitikken historisk har hatt fire tverrgående hensyn, hvorav to er likestilling og menneskerettigheter (Regjeringen, 2019a). Dette fokuset har blant annet blitt fremmet gjennom kondisjonaliteter på den bilaterale bistanden, som er en form for top-down påvirkning (Balsvik, 2016; Stokke, 1995b).

Jeg følger i denne oppgaven derfor en tankegang om at demokratisering av institusjoner og økt deltakelse leder til mer menneskelig kapital, som vil lede til mer bærekraftig økonomisk utvikling over tid. En kan legge til grunn at likhet og deltakelse for alle mennesker er både iboende og instrumentelt verdifullt. Spørsmålet er om norsk bistand kan bidra i denne prosessen, i tråd med sine ambisjoner om rettighetsbasert utvikling, og evner å gi marginaliserte grupper en bedre sjanse til deltakelse og politisk makt. Problemstillingen i denne oppgaven blir derfor: *Kan norsk bilateral bistand føre til økt politisk makt og påvirkning for marginaliserte grupper?* Og er det mulig å skape en bottom-up effekt ved hjelp av et top-down-virkemiddel?

Jeg undersøker om den bilaterale bistanden Norge gir har en mulighet til å påvirke marginaliserte gruppers politiske påvirkning og makt ved bruk av en rekke OLS-regresjoner som dekker tidsperioden 1990-2017 i 104 land. Norsk bilateral bistand sammenlignes også med andre DAC-lands bilaterale bistand. Dette er for å undersøke norsk bistand spesielt, men også for å kontrollere den mot lignende, generell bistand for å se om det er en kvalitativ forskjell i bistandseffekten. I tillegg benytter jeg en Heckman-seleksjonsmodell for å undersøke om forholdet mellom norsk bistand og marginaliserte gruppers politiske påvirkning og makt er preget av seleksjonsbias. Denne undersøker om Norge dermed velger mottakerland som allerede har bedre vilkår for disse gruppene når de gir bistandspenger. Disse modellene gjøres på bakgrunn av teori om kondisjonaliteter og inkluderende institusjoner, samt en forståelse av hva annen forskning sier om bistandspraksis, -allokering og -resultater.

Oppgavens struktur

Først vil jeg ta for meg det teoretiske rammeverket, gi noen definisjoner, og en innføring i Norges bistandspolitikk og norske bistandsresultater. Her vil jeg også redegjøre for sammenligningsgruppen som DAC-landene utgjør. Denne delen vil også gi et innblikk i hvorfor marginaliserte grupper og et ønske om likhet for alle er viktige føringer for internasjonal bistand. Jeg vil i tillegg ta for meg inkluderende institusjoner som ønsket mål, og kondisjonaliteter som arbeidsmetode for bistanden. Det følgende kapitlet presenterer data-materialet og metoden jeg har benyttet i analysen, og gir en oversikt over variablene som blir brukt i regresjonene. Deretter presenteres resultatene fra disse regresjonene og Heckman-modellen i et eget kapittel. Påfølgende kapittel diskuterer funnene og hva de betyr for norsk bistandspolitikk. I tillegg vil jeg reflektere rundt hva veien videre vil være for bistandsforskningen. Til sist oppsummerer jeg oppgaven.

Jeg vil gjøre leseren oppmerksom på at det gjennom denne oppgaven vil dukke opp enkelte begreper på engelsk. Dette er et valg jeg har tatt når det ikke finnes innarbeidede norske oversettelser.

Teoretisk rammeverk, klargjøringer og definisjoner

I dette kapitlet skal jeg først presentere DAC-landene og ODA-bistand, for å redegjøre for hvilken type bilateral bistand denne oppgaven dekker. Deretter vil jeg gi et historisk overblikk over norsk bistand, og hvilke idéer som har preget denne, historisk og i dag. Etter dette følger også en oversikt over hva vi vet om norske bistandsresultater. Til sist i dette delkapitlet gir jeg et lite innblikk i noen av de andre DAC-landenes bistandsfokus for å illustrere hvordan de prioriterer i bistandsspørsmål.

Etter dette vil jeg gjøre rede for hvorfor minoriteter og marginaliserte grupper er viktige fokusområder for bistandspolitikken, både moralsk og økonomisk. I sammenheng med denne redegjørelsen vil jeg også presentere hva som kjennetegner inkluderende institusjoner, og hvordan de har blitt brukt for å sikre langvarig og bærekraftig økonomisk vekst i industriland. I tillegg vil jeg diskutere hvordan disse er overførbare til utviklingslandene og minoritetene der, og hvordan inkluderende institusjoner kan være grunnlag for bærekraftig økonomisk utvikling og et mer inkluderende samfunn. Her vil jeg også gå inn på hvordan man ser for seg at den bilaterale bistanden kan hjelpe til.

Jeg presenterer også hva som kjennetegner virkemiddelet kondisjonaliteter i bistandspolitik og hvordan kondisjonaliteter brukes til å påvirke landene som mottar bilateral bistand. Likeledes vil jeg presentere hvordan Norge har brukt kondisjonaliteter historisk, som også vil legge føringer for de resultatene vi ser fra 1990-2017.

Bistandsgiverne

Norge er et av medlemmene i OECD-forumet Development Assistance Committee (DAC), som inkluderer noen av de største bistandsgiverne i verden, blant andre Storbritannia, Japan, USA og Sverige. I dette forumet kan de 30 medlemslandene dele erfaringer, og samarbeide for å koordinere bistandsarbeidet sitt, bli enige om retningslinjer for bistanden og sette agenda for videre arbeid. I tillegg er DAC-landene (inkludert EU som en enhet) blant de som gir mest bistand i verden, og det er derfor interessant å undersøke effekten de største giverne kan ha i mottakerlandene. DAC-landene har blant annet utviklet en rekke krav og retningslinjer til landene som ønsker å motta Official Development Assistance (ODA). ODA er definert som bistand gitt fra sentralmyndighetene i donorlandene, og som skal fremme økonomisk utvikling og velferdsutvikling i mottakerlandene (OECD, 2019). De presiserer at kommersielle og

militære overføringer ikke er definert som ODA, men DAC-landene kan også gi denne typen (ofte gjensidig fordelaktig) bistand utenfor ODA-definisjonene. ODA gis enten som «stipender» (grants) eller som lån med veldig lave renter. I denne oppgaven sammenlignes Norges bistand med de andre DAC-landenes bistand. Jeg vil her tydelig presisere at en andel av den bilaterale bistanden som er inkludert i denne oppgavens uavhengige variabler ikke er ODA, men gis under lignende omstendigheter og har lignende krav ved seg (Verdensbanken, 2019g).

En kort oversikt over norsk bistand

Jeg ønsker her å gi et overblikk over bistandspolitikken i Norge. Disse tankene og tendensene har avgjort hvilke tiltak som er gjort i bistandspolitikken, og ligger altså til grunn for resultatene vi ser i perioden 1990-2017 som regresjonene dekker.

Norsk bistandspolitik er organisert slik at regjeringen legger frem forslag til fokus for bistanden og utviklingshjelpen, særlig via statsbudsjettet og eventuelle politiske plattformer, og ellers gjennom stortingsmeldinger og andre proposisjoner. Stortinget vedtar deretter hvor mye penger som bevilges og hvilke land, tema eller sektorer som prioriteres over andre. De sender så oppdraget videre til Utenriksdepartementet, og under dem ligger ambassadene, Norfund og Norad (det norske direktoratet for utviklingssamarbeid) som arbeider med ulike deler av implementering, evaluering og kanalisering (Norad, 2011).

Norge har hele tiden hatt ambisjon om å følge OECDs mål om å gi minst 0,7% av BNI, og har som nevnt også pålagt seg selv å gi 1%, og blir dermed sett på som en av de mest generøse bistandsdonorene på verdensbasis (Larsson, 2015). I 2017 ble omtrent 0,99% av BNI brukt, og dette tilsvarte 34,1 milliarder kroner i offisiell bistand. Av dette gikk den største enkelt delen til nødhjelp i forbindelse med krig, konflikt eller andre lignende kriser (Norad, 2018a). Til sammen har Norge brukt over 600 milliarder kroner på bistand siden 1960, og av disse har 54% (over 320 milliarder kroner) blitt brukt til bilateralt bistandsarbeid (Norad, u.å.-a).

Historiske tendenser

Norges rolle som donorland i utviklingshjelpsammenheng oppstod på 50-tallet med et fiskeriprojekt i Kerala i India, hvor planen var å hjelpe et fiskersamfunn med nyere båter, og annen fisketeknologi (Balsvik, 2016; Nustad, 2003). Videre på 60-tallet var bistandspolitikken

preget av den samme typen moderniseringsparadigme, hvor vi skulle modernisere og løfte utviklingslandene opp til vårt teknologinivå ved hjelp av eksterne eksperter. Den norske bilaterale bistanden var preget av en optimisme, en tro på at det man gjorde ville utgjøre en forskjell og ha en reell effekt på mottakerlandene, og at norsk bistand skulle løfte dem ut av fattigdom. I utgangspunktet ble også bistanden gitt på samme måte til alle mottakere, fordi de var gitt samme diagnose: fattige utviklingsland (Balsvik, 2016; Nustad, 2003; Tvedt, 1990).

70-tallet brakte med seg struktureringspolitikk og dermed en tanke om kondisjonaliteter som skulle kontrollere bistanden. I dette lå det en enighet mellom donorlandene om at myndighetene i mottakerlandene måtte forplikte seg til menneskerettigheter, utvikling og sosial rettferdighet (social justice) (Stokke, 1995b). Bakteppet for disse tankene var blant annet nymarxistisk kritikk av bistanden, hvor det ble fokus på avhengigheten bistanden kunne skape. De så også at fattigdom kunne knyttes til ytre årsaker og at ikke alle fattige land var like, eller fattige på samme grunnlag. Disse kritikerne fikk også fremmet et syn på at fattigdom var en prosess som foregikk kontinuerlig, og ikke kun en følge av hendelser forut i tid. En kunne ikke lenger forstå fattigdom og underutvikling som noe som kunne løses med teknologi og lik hjelp i alle land (Balsvik, 2016; Nustad, 2003). Ny økonomisk verdensorden (NØV) oppsto også på midten av 70-tallet, og var en liste krav fremsatt av G77, som er en koalisjon av utviklingsland. Nå ville disse landene selv være med å legge føringer for den globale utviklingspolitikken. Disse inkluderte blant annet ønsker om å reformere produksjons-strukturer internasjonalt, råvarepriser, demping av gjeldsbyrder og bedret markedstilgang for u-landene (Nustad, 2003).

På 80-tallet orienterte bistandspolitikken seg mot grunnbehovene, dette kunne være matproduksjon, sysselsetting, vanntilgang, helse og utdanning (Tvedt, 1990). Nustad (2003) mener også det skjedde en patologisering: Norge begynte igjen å forklare fattigdomsårsaker med interne svakhetstrekk i mottakerlandenes styrer, og det ble en ny oppblomstring av fokus på indre årsaker hos mottakerne (Balsvik, 2016). Generelt var bistandspolitikken preget av at utviklingslandene hadde begynt å få tilbakebetalingsproblemer med lånene sine og av nyliberalistisk politikk (Balsvik, 2016; Nustad, 2003). Dette var også tiåret Norge begynte å utmerke seg som et internasjonalt foregangsland når det kom til kvinnesaker (Balsvik, 2016).

Fra 90-tallet og fremover har det vært et fokus på menneskerettigheter som både mål og middel og, *good governance*, altså at mottakermyndighetene skal være blant annet transparente, forutsigbare, inkluderende, være styrt av rettssikkerhet og investere i borgerne sine. Disse

tendensene preget både norsk og internasjonal bistand. Nå forsøker man å kombinere de indre og ytre faktorene som skaper forskjeller og fattigdom, og har en idé om at man må endre på faktorer både lokalt og globalt for å løfte landene ut av fattigdom. Norge gir nå også støtte til interesseorganisasjoner og opposisjonsgrupper for å skape jevnere politisk maktfordeling i mottakerlandene (Balsvik, 2016; Mushi, 1995; Nustad, 2003; Stokke, 1995b; Verdensbanken, 2005). Da Sovjetunionen ble oppløst forsvant også noe av den internasjonale ideologiske konkurransen om bistandslandene. Tidligere hadde stormaktene forsøkt å «plante flagg» for å hindre motstandernes påvirkning i utviklingslandene (Balsvik, 2016).

Dagens bistand

Norges bilaterale bistand har fremdeles fokus på menneskerettigheter som mål og middel, og good governance. Utenriksdepartementet fremhever for eksempel at Norge skårer høyt på tenketanken Overseas Development Institutes (ODI) måling av *principled aid*, som måler prioriteringer i bistandspolitikken i DAC-landene (ODI, 2019; Regjeringen, 2019b). I Jeløya-plattformen trekker Regjeringen blant annet frem at målet for utviklingspolitikken er «[...] bidra til økt demokratisering og realisering av menneskerettighetene.», «I større grad stille krav til mottakere av norsk bistand om fremgang innen områdene demokrati, sivilsamfunn, [...], menneskerettigheter [...]» og «Fortsette arbeidet for å utvikle sivilsamfunn og godt styresett i utviklingsland.» (Regjeringen, 2018, s. 83,84). Granavolden-plattformen påpeker også ønsket om nasjonalt eierskap til velferden i mottakerlandene (Regjeringen, 2019a), og Stokke (1995b) trekker også fram dette som en av Norges gjennomgående ønsker i utviklingshjelpen historisk. Regjeringen Solbergs ønske for gode institusjoner er eksplisitt uttrykt i Granavolden-plattformen:

Solide samfunnsinstitusjoner, økonomisk og politisk åpenhet, sterke sivilsamfunn, maktspredning, en velfungerende rettsstat og et privat næringsliv med høy verdiskaping, er nøkler til økonomisk fremgang og et bærekraftig velferdssamfunn. En god fordeling av ressurser bidrar til at den økonomiske fremgangen kan komme alle til gode, også de fattige. (Regjeringen, 2019a, s. 102)

Dette er ikke nye prioriteringer, og tidligere regjeringer har fremmet lignende politikk, som jeg også redegjorde for i innledningen. Historisk har Norge hatt fokus på likestilling og menneskerettigheter. Tidligere har vi sett eksempler i Soria Moria-erklæringen (Stoltenberg II), i Bondeviks tiltredelseserklæring og i Gro Harlem Brundtlands tredje tiltredelseserklæring (Regjeringen, 2005; Statsministerens kontor, 1990, 2001). Vi kan altså si at norsk politikk

«alltid» har fremmet disse verdiene, og i hvert fall i tidsrommet jeg undersøker i denne oppgaven.

Særlig etter kvinneåret 1975, begynte norsk bistand også å jobbe målrettet med kvinnesaker i bistanden. I 1985 presenterte Norge *Norsk strategi for kvinneretta bistand* på FNs kvinnekonferanse i Nairobi, og siden da har Norge vært foregangsland på bistand rettet mot kvinnesaker internasjonalt, og samtidig hatt ekstra fokus på dette i sin allokering av bistand (Balsvik, 2016). Siden 90-tallet har Norge brukt handlingsplaner for integrering av likestilling i bistanden, og disse planene har forpliktet Norge til å ligge i front når det gjelder kvinners rettigheter (Norad, 2015a). Også LHBT-grupper har vært et fokusområde, og siden 2009 har det også vært egen handlingsplan for bistanden for disse gruppene (Norad, 2015c). Som nevnt innledningsvis har Norge en tro på rettighetsbasert utvikling, og derfor er fokuset på gode sivile samfunn og menneskerettigheter så stort i norsk bistand, både multilateralt og bilateralt.

Norske bistandsresultater

Selv om intensjonene og idealene i den norske bistanden har vært gode, er det imidlertid ikke gitt at man har funnet belegg for at den norske bistanden har hatt tiltenkt effekt. Riksrevisjonen gikk i 2014-5 igjennom midlene norsk bistand har gitt til anti-korrupsjonsarbeid, og fant at bistanden var preget av dårlig planlegging, lite oppfølging og lite resultater. Det teoretiske grunnlaget manglet ofte og styringsdokumentene i arbeidet var lite informative, slik at det også var usikkert hva man egentlig ønsket å oppnå. Til sist fant de at det var lite bærekraft i prosjektene, og at det var mye usikkerhet knyttet til hvem som skulle ta over arbeidet når de norske pengene tok slutt. De anbefalte at man fikk på plass sterkere styring, klarere retningslinjer for måloppnåelse og evaluering (Riksrevisjonen, 2015). Ved en undersøkelse av bistanden gitt til utdanning som ble offentliggjort i mai 2019 fant de likevel mye av de samme tendensene. De identifiserte at det her ble gjort mye arbeid i forkant av prosjekter, men at det er lite oppfølging underveis og i etterkant for å se hvordan implementering og gjennomføring gjøres, og hva resultatene er. I en sammenligning med Storbritannias bistand påpeker også Riksrevisjonen at Norge heller ikke på dette området baserer nok av bistandstankegangen på tidligere forskning før den vedtas og iverksettes (Riksrevisjonen, 2019).

I en rapport bestilt av Norad selv finner Lloyd, Poate, Villanger og Engelhardt (2014) at norsk bistandsevaluering ikke lar seg vurdere eller evaluere på en god måte. Norad bestilte rapporten etter å selv ha oppdaget at de ikke kunne si noe om utfallet av prosjektene sine. Selv om de

kunne se at pengene ble brukt kunne de ikke vurdere om målet om fattigdomsreduksjon for eksempel ble nådd. I rapporten finner forfatterne at måten norsk bistand gis på er fragmentert, og at de som skal implementere ikke får nok informasjon, rettleiding eller trening i evaluering. De sier også at det ikke er rom for resultatvurderinger fordi det er trangt med tid, og man nedprioriterer resultatene for å gå videre til neste prosjekt (Lloyd et al., 2014). Dette er også i tråd med andres funn om norsk bistand fra tidligere. Prosjektene ble planlagt og gjennomført på en måte som gjorde at evaluering var vanskelig eller umulig, til tross for interne ønsker om evalueringsregimer (Reinertsen, 2016).

De nordiske landene har i følge Alesina og Dollar (2000) «riktig» responsmønster når de velger bistandsmottakere, i at de velger land som har bedre institusjoner enn andre og støtter disse. De argumenterer for at bistandsallokering er en del av politiske strategier, og dermed kan vi anta at menneskerettigheter og demokratiske institusjoner er en del av de nordiske landenes strategi, som Norad og bistandsplattformene også gir uttrykk for. Imidlertid har den skandinaviske (eller nordiske) bilaterale bistanden fått kross kritikk for å ikke følge det Easterly og Williamson (2011) kaller *best aid practices*, altså beste bistandspraksis. De legger til grunn at god bistand burde være i) transparent, ii) spesialisert og ikke-fragmentert, iii) selektiv, iv) benytte effektive kanaler, og v) ha lave driftskostnader. De finner at Norge har lave driftskostnader, men at de ellers skårer dårlig på særlig spesialisering og selektivitet (Easterly & Williamson, 2011). Motsatt av Alesina og Dollar (2000) finner de altså at de nordiske landene ikke er flinke til å velge riktige mottakerland. Easterly og Williamson (2011) påpeker at alle landene i deres undersøkelse fremdeles gir til de samme landene, og at hvis det har skjedd endring i korrupte regimer, handler det mer om interne overganger fra autokrati til demokrati enn at bistandslandene har valgt annerledes. De mener dette er fordi de skandinaviske har valgt ideologisk basert i «sosialiststater» en gang i tiden, og bare fortsatt å gi til disse uten hensyn til effektivitet. De ser også at den skandinaviske bistanden er så fragmentert at det kan være vanskelig å oppnå resultater fordi den vil hjelpe på alle områder. Det er imidlertid viktig å påpeke at *aid practices* ikke tilsvarende effektivitet, og at Easterly og Williamson (2011) ikke har målt denne.

Utenriksdepartementet bestilte i 2000 en rapport fra Verdensbanken på norsk bistandsallokering, og norske bistandsresultater. De fant en kombinasjon av noen oppløftende og positive funn, men også at man ga for fragmentert, og at det var rom for forbedring i allokeringen. Likevel fikk Norge skryt for å gi til veldig fattige land, og for å forsøke å

kombinere å gi til veldig fattige land med å gi til land som hadde bedre policy. De vektlegger at policy er en vanskelig ting å endre, og at norsk bilateral bistand bare kan ha effekt der det er positive endringer eller tendenser på gang allerede (Collier & Dollar, 2001).

I 2015 gikk en rekke forskere og ledere sammen, blant annet Norfund-direktør Kjell Roland og Terje Vigtel, leder av avdeling for sivilt samfunn i Norad, og forfattet et Civita-notat om norsk bistand. Disse mente at norsk bistands ambisjoner er for store, evalueringene mangelfulle og derfor er resultatene usikre eller ikke-eksisterende. Det at bistandspengene er spredt over flere kanaler i form av multi- og bilaterale organisasjoner, at det er så mange sektorer en forsøker å påvirke, og så mange forskjellige land en opererer i gjør det nesten umulig å sette vurderingskriterier. Dermed blir det til at evalueringene faller bort og man beveger seg mot neste prosjekt. Rapporten vektlegger at det må skapes hensiktsmessige vurderingskriterier og evalueringmetoder for hver sektor. De fremhever også hvordan Norad selv innrømmer at mål som menneskerettigheter er vanskelige å nå, og at endringer i holdninger til disse kan ta generasjoner i mottakerlandene (Civita, 2015).

De andre DAC-landene

Resten av landene er Australia, Belgia, Canada, Danmark, Finland, Frankrike, Hellas, Island, Irland, Italia, Japan, Luxembourg, Nederland, New Zealand, Polen, Portugal, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Sør-Korea, Tsjekia, Tyskland, Ungarn, USA, Østerrike og EU. I gjennomsnitt ga de andre DAC-landene 0,38% av BNI i offisiell bistand i 2017. Etersom budsjettstørrelsene varierer voldsomt, gjør også bistandssummene det, men USA med 0,18% av BNI er også største giver i sum med 35 261 millioner dollar i 2017. Sverige ga størst prosent av BNI med 1,1 og summen tilsvarte 5512 millioner dollar i 2017 (OECD, 2018).

Selv om disse landene har blitt enige om retningslinjer for bistanden, så varierer fokusområdene voldsomt i de ulike landene. Dette kan illustreres ved disse tre eksemplene: i) Sveriges utenriksminister Margot Wallström uttalte i februar 2019 at deres bistand skal fokusere på «[...] demokrati och mänskliga rättigheter, [...] och jämställdhet.» (Wallström, 2019, s. 2), og har fokus i hele verden, likt som Norge. ii) Slovenia derimot gir to tredjedeler til nabolandene på Balkan (OECD, 2017). iii) New Zealand har valgt å ha et fokus på sine stillehavsnaboer i sitt arbeid, og har vedtatt at 60% av den bilaterale bistanden skal gå til disse (New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade, u.å.). DAC-landene har altså ulike prioriteringer, men noen

vedtatte fellestrekk i form av ODA-kravene og hvilke typer policy de skal fremme. Disse inkluderer institusjoner, sosialsamfunn og likestilling (OECD, u.å.).

Menneskelig kapital, minoriteter og marginaliserte grupper

Menneskelig kapital er definert som et lands evne til å utnytte sine arbeidstakere på best mulig måte. Dette gjøres gjennom investering i blant annet helse og utdanning, og utøves gjennom å designe og finansiere politikk som fremmer hele befolkningens mulighet til å utdanne seg, holde seg friske og delta i samfunnet på lik linje med alle andre (Goldin, 2016). Ideen er at denne utviklingen av mennesker vil skape økonomisk utvikling og gevinst som overgår summene investert i menneskene i utgangspunktet. Dermed skapes en god sirkel hvor investering i den menneskelige kapitalen gir høyere og mer bærekraftig og langvarig økonomisk vekst, som igjen gir mulighet til mer investering i menneskelig kapital (Barro, 1997; Gerring, Bond, Barndt & Moreno, 2005; Pelinescu, 2015). Et annet aspekt ved den menneskelige kapitalen er at alle gis muligheten til deltakelse og påvirkning, at demokratisering skjer i praksis. Dette vil innebære at marginaliserte grupper gis økt mulighet til deltakelse og påvirkning av eget liv og hverdag i hvert mottakerland. Samfunn som evner å pluralisere den politiske makten, og benytte kvinner og minoriteter, har også mye bedre muligheter for økonomisk vekst. Det å investere i kvinner er også å investere i barn, og dermed fremtidig menneskelig kapital (Acemoglu et al., 2004; Acemoglu & Robinson, 2013; FNs utviklingsprogram, 2010; Kabeer & Natali, 2013; Pelinescu, 2015; Verdensbanken, 2005, 2011)

Utvikling av menneskelig kapital er vanskelig i land med høyt nivå av politisk og økonomisk ulikhet. Disse ulikhetene kan ha systematisk effekt slik at enkelte grupper prioriteres over andre i utviklingslandene. Forskjellene i et veldig ulikt samfunn kan ofte kokes ned til forskjeller i *agency*, altså at noen har færre muligheter til å delta sosialt og politisk basert på for eksempel sosioøkonomisk gruppe, kaste, kultur, språk, kjønn eller seksualitet. Disse forskjellene reproduseres over tid, fra generasjon til generasjon, og kalles ofte *inequality traps* (Verdensbanken, 2005).

Størrelsen på gruppen er ikke nødvendigvis utslagsgivende for diskrimineringen, og grupper som er store i antall kan likevel bli diskriminert. Det mest åpenlyse eksemplet i denne sammenhengen er at kvinner systematisk har færre muligheter og rettigheter enn menn på

verdensbasis (FNs utviklingsprogram, 2010; Verdensbanken, 2005, 2011). Disse asymmetriske makt- og mulighetsforholdene mellom kvinner og menn reproduseres også over tid, både i samspill med menn og med andre kvinner: det kan for eksempel være slik at det forventes av kvinnene at de tar vare på barn og hjem. Den samme mekanismen kan også gjøre seg gjeldende for andre marginaliserte grupper; det forventes at de skal ha en gitt plass i et samfunn, oppføre seg på et gitt vis eller inneha gitte posisjoner (FNs utviklingsprogram, 2010). Disse ulikhetene opererer gjerne også i kombinasjoner, såkalt interseksjonalitet, og en kvinne som tilhører en etnisk minoritet har større sjanse for å være fattig og mindre mulighet til deltakelse enn en kvinne som tilhører en majoritetsgruppe for eksempel (FNs utviklingsprogram, 2010).

Det kan føles prinsipielt eller moralsk urettferdig at noen grupper har færre muligheter enn andre, og i tillegg færre muligheter til å endre på dette. Dette strider mot menneskerettighetene, og likeledes vet vi at denne ulikheten fører til lavere økonomisk vekst, av den grunn at reproduksjonen av ulikheter gjør at vi også får mer ineffektive samfunn, hvor en mister sjanser til investering i fremtiden og utnyttelse av talenter (Verdensbanken, 2005). Dermed oppfordrer både Verdensbanken og FN til at bistand og utviklingshjelp rettes mot minoriteter og marginaliserte grupper slik at de gis mulighet til deltakelse i utviklingsprosessene, og at første steg i fattigdomsreduksjon er å ta innflytelse vekk fra dominerende eliter og fordele politisk makt jevnere (FNs utviklingsprogram, 2010; Verdensbanken, 2005). Ettersom ulikhetene manifesterer seg i institusjoner som myndigheter, tilgang på land og arbeidsmarked er det viktig at disse får fokus og blir endret på hvis en ønsker å minke ulikhetene på sikt. Policy rettet mot reduksjon av ulikhet er ikke dikotomisk forskjellig fra policy mot økonomisk vekst, og ideen er at ved å endre det ene kan vi endre det andre (Verdensbanken, 2005).

Den bilaterale bistanden gir landene som er sterkere økonomisk en mulighet til å opprettholde maktforskjellene og den skjeve økonomiske utviklingen i utviklingslandene. Hvis bistanden opprettholder skjev maktfordeling og diskriminerende institusjoner fungerer den som en ressursforbannelse. Det er derfor viktig at den bilaterale bistanden blir implementert på bakgrunn av sosialt ansvarlige retningslinjer, slik at en sikrer prinsipper som eiendomsrett for alle og likhet for loven. Mer inkludering gir også mer demokrati, som igjen vil utnytte den menneskelige kapitalen på en bedre måte (Burnside & Dollar, 2000; FNs utviklingsprogram, 2010; Verdensbanken, 2005). Likevel finnes det ingen enkeltoppskrift på hvordan dette kan gjøres, og policy som skal fremme minoriteter og marginaliserte grupper vil se ulik ut i de ulike

landene, på bakgrunn av historiske og nåværende maktdynamikker. En måte å gjøre dette på er fokusere på inkluderende institusjoner.

Inkluderende institusjoner

Acemoglu et al. (2004) og deretter Acemoglu og Robinson (2006, 2013) har lansert et teoretisk rammeverk som legger til grunn at rike land kjennetegnes av inkluderende politiske og økonomiske institusjoner og fattige land ekstraktive (*extractive and inclusive institutions*). Slik forklarer de også historisk hvordan verden ble som den ser ut i dag.

Ekstraktive økonomiske institusjoner vil si at de økonomiske systemene i utgangspunktet ble designet for å ta ressurser fra befolkningen i størst mulig grad. Her bruker Acemoglu og Robinson (2013) de europeiske koloniene i Afrika som eksempel for å illustrere hvordan europeerne designet skattesystemer som tok mest mulig fra lokalbefolkningene, og hvordan denne opprinnelige ekstraktive institusjonaliseringen har preget skattesystemet helt frem til i dag. Disse systemene opprettholdes fordi både den økonomiske og politiske makten og kontrollen i et ekstraktivt system forsterker hverandre. Ekstraktive politiske institusjoner plasserer makten i hendene på en liten elite, og gir også disse mulighet til å designe ekstraktive økonomiske institusjoner. Således skapes en *feedback-loop* hvor kontroll over økonomien gjør at man har kontroll over politikken, og omvendt. Med kontroll over både økonomiske institusjoner og politisk makt har du i tillegg mulighet til å designe fremtidens institusjoner og sørge for at de forblir ekstraktive til din gruppes fordel. I et system som dette er det likeledes vanskelig å få endring gjennom kupp, ettersom de som kupper den politiske makten blir den nye eliten. De vil følgelig få incentiv til å opprettholde de ekstraktive institusjonene både økonomisk og politisk (Acemoglu & Robinson, 2013; Bueno de Mesquita & Smith, 2011).

Omvendt er inkluderende økonomiske institusjoner kjennetegnet av eiendomsrett, rettstying, frie og åpne marked med rom for nyetableringer og gründervirksomhet, kontraktsrett og tilgang på gratis eller billig utdanning for de fleste av borgerne (Acemoglu & Robinson, 2013). De inkluderende politiske institusjonene kjennetegnes på sin side i sin mest minimale form av pluralisme, som vil distribuere den politiske makten jevnt i befolkningen i et land, og av en klar deling mellom lovgivende, utøvende og dømmende makt, altså minimumskravene til et demokrati. Videre vektlegger de at for at politiske institusjoner skal åpne for kontroll av politikere og fri organisering (Acemoglu & Robinson, 2013). De inkluderende økonomiske

institusjonene oppstår når de inkluderende politiske institusjoner er på plass for å distribuere den politiske makten i folket. Dette gjør det også vanskeligere å kuppe makten, eller endre de økonomiske institusjonene for å gjøre de ekstraktive. De inkluderende økonomiske institusjonene sprer også ressurser på en mer rettferdig måte i befolkningen, og dermed skapes en positiv feedback-loop som gjør at både politisk og økonomisk inkluderende institusjoner opprettholder hverandre.

Selv om det kan virke som feedback-loopene gjør at det er umulig å forandre situasjonen, sier Acemoglu og Robinson (2013) at det er mulig å endre institusjonene fra bunnen i overgangsperioder. Når makten blir pluralisert *de facto*, altså at fler får tilgang på den en stund skapes et rom for å reformere institusjonene slik at de kan bli mer inkluderende. Dette illustreres av forfatterne med the Glorious Revolution i England – landeiere og handelsmenn fikk mer politisk makt, og benyttet da sjansen til å reforme institusjonene slik at kongen fikk redusert sin rolle. De fremhever at hvordan disse institusjonene som formes er inkluderende kan variere både i tid og sted, men at kjennetegnet er at de er forpliktende, slik at de sikres også over tid for fremtidige generasjoner. Endringer som blir gjort på bakgrunn av *de facto* makt i øyeblikket, men ikke endrer institusjonene risikerer alltid å bli omgjort i etterkant. Det er lett for en leder eller ledelse å gi midlertidige endringer eller konsesjoner, men hvis folket ikke får endret institusjonene kan disse midlertidige tilbudene avsluttes når som helst; kongen kan ta makten og de nye godene tilbake. Med overgang til inkluderende institusjoner er ikke dette mulig, og den politiske maktfordelingen er endret permanent. Folket har altså endret strukturene fra bunn (Acemoglu et al., 2004; Acemoglu & Robinson, 2013).

Årsaken til at vi ønsker inkluderende institusjoner er også at de gir rom for økonomisk vekst. Dette skjer gjennom et par mekanismer. Den første er at befolkningen kan investere i fremtiden fordi de vet at avkastningen ikke blir utnyttet av andre, og kan investeres videre. Det lønner seg derfor å investere i den menneskelige kapitalen; ta utdanning, starte bedrifter og investere i utstyr og teknologi. I et samfunn preget av trygge kontrakter og rettsikkerhet går det også an å innovere og sørge for patent på oppfinnelser, og teknologiutvikling er en pådriver for økonomisk vekst. Den andre mekanismen er at ekstraktive institusjoner kan ha motsatt effekt: det lønner seg ikke å ta en sjanse på noe usikkert, på innovasjon eller utdanning. Hvorfor investere i fremtiden hvis du vet at det blir tatt fra deg (Acemoglu et al., 2004; Acemoglu & Robinson, 2013)?

Overgangen fra ekstraktive til inkluderende må altså være drevet av interne overgangsperioder, og krever en viss dose flaks. De skandinaviske inkluderende institusjonene med sine velferdsgoder, gratis utdanning og subsidiert helsevesen ser for eksempel helt annerledes ut enn USAs inkluderende institusjoner. Likevel har de pluralisert makt til felles. Den optimale kombinasjonen av inkluderende økonomiske og politiske institusjoner er endogene for hvert land, dets befolkning og kultur, men for at de fattige landene skal ha mulighet til overgang må befolkningen inkluderes, og et overgangsvindu må skje (Acemoglu et al., 2004). Acemoglu og Robinson (2013) mener imidlertid at bistandspolitikken slik den ser ut i dag kan bidra til å opprettholde de ekstraktive institusjonene i de fattige utviklingslandene. De fremhever enkeltprosjekters suksess på områder som skolebygging, men mener systemet i seg selv gjør at penger forsvinner til de økonomiske elitene, på grunn av de ekstraktive institusjonene. I stedet ser de også for seg at bistanden kunne vært strukturert og allokert slik at marginaliserte grupper som ikke ellers er inkludert fikk delta i politiske beslutningsprosesser, som FNs utviklingsprogram (2010) og Verdensbanken (2005, 2011) også forespeiler, og således gi grobunn for inkluderende institusjoner. Montinola og Prince (2018) finner også at når bistanden struktureres rundt kvinners *empowerment* (prosessen der en gis agency) får man mindre barnedødelighet, og at den avgjørende faktoren her er politisk deltakelse for kvinnene. De viser dermed at ved å satse på inkluderende institusjoner kan man oppnå en reell helsemessig effekt for barn, et første steg i utvikling av menneskelig kapital.

Kondisjonaliteter

Det har alltid vært knyttet noen tråder til bistanden, men disse trådene har hatt ulikt uttrykk, alt ettersom hvilke donorer og hvilke mottakere det har vært snakk om (Selbervik, 1999; Stokke, 1995c). Disse trådene ble satt i system som kondisjonaliteter i løpet av 70- og 80-tallet. Håpet var at man kunne endre noe i mottakerlandene slik at de fikk betalt tilbake utviklingslånene sine, skape langsiktig vekst og samtidig oppnå de utenrikspolitiske målene donorlandene satte som kondisjonaliteter. Disse kondisjonalitetene kunne eksempelvis være økonomiske, kulturelle, ideologiske eller politiske mål mottakerlandene måtte forplikte seg til. Disse kunne bli gitt enten *ex post* eller *ex ante* (Selbervik, 1999; Stokke, 1995a). Kjerneideen er at donorlandet ønsker å få mottakerlandet til å vedta policy eller forfølge mål de ikke ellers ville prioritert politisk eller økonomisk (Selbervik, 1999).

I litteraturen skilles det gjerne mellom første- og andregenerasjons kondisjonaliteter, hvorav første generasjonen hovedsakelig fokuserte på økonomisk reform og kom etter at utviklingslandene ikke klarte å betale tilbake de første bistandslånene sine, noe som bidro til å skape en finanskrisen. Andregenerasjonen kom samtidig som de store politiske omveltningene i Sentral- og Øst-Europa midt i den kalde krigen, og bistanden ble mer politisk og ideologisk orientert. Etter Sovjetunionens fall gikk fokuset over til godt styresett, og de ulike ideene donorlandene la i denne ideen (Stokke, 1995a). Fra 1989 ble derfor DAC-landene enige om å benytte kondisjonaliteter som sa at de ønsket politisk reform hos mottakerlandene i retning menneskerettigheter, demokrati og godt styresett; utover 90-tallet og frem til i dag har denne tankegangen blitt videreført (Stokke, 1995a).

Kondisjonalitetene rommer også noen moralske dilemma. Har en nasjon rett til å fortelle en annen nasjon hvordan de skal styre, og hva godt styresett er, særlig hvis de er i en (økonomisk) asymmetrisk maktposisjon over den andre nasjonen? En kan også stille spørsmål med hvem som har ansvar for at resultatene nås, og om den bilaterale bistanden skal gis på bakgrunn av vedtatt policy eller på tidligere ytelse. I tillegg må en vurdere styresett; vil det være bedre å gi en stabil militærmakt penger enn et volatilt demokrati? Og kan autokratier få noe som helst, selv om de kanskje trenger konkret utviklingshjelp i større grad hvis vi ønsker overgang til demokrati. Dermed må landene som setter kondisjonalitetene ha en klar plan for hva som skal gjøres, hvor og hvordan, og hvordan evalueringen og overtakelsen skal skje til slutt (Stokke, 1995a).

Norge har historisk satset på kondisjonaliteter i sin bistandsgivning, og insistert på at bilateral bistand skal gis til de som satser på gode sosiale forhold, demokrati, likestilling og likhet, og menneskerettigheter. Samtidig har Norge som bistandsgiver ment at bilateral utviklingshjelp skal være mottaker-orientert og -styrt. Dette begrunnes i at pengene kan benyttes mer effektivt, det skaper holdbarhet og stabilitet i prosjektene, og Norge skal ikke forstyrre, ikke reparere eller motvirke vedtatt policy i mottakerlandene (Stokke, 1995b). Norge har altså hele tiden forsøkt å finne en balansegang mellom «det vi ønsker å påvirke» og «det dere vil få til selv», og forsøkt å balansere et altruistisk og idealistisk syn med et pragmatisk syn på hva den bilaterale bistanden har mulighet til å gjøre (Stokke, 1995b). Likevel har ikke Norge brukt oppnåelse av (eller mangel på) kondisjonalitetene til å stanse bistanden. Hvis målene ikke har blitt oppnådd har pengene likevel fortsatt å komme. At man satte et krav til den bilaterale bistanden om langvarige og stabile forbindelser gjør også at det er vanskelig å sette eventuelle

stanser for bistanden. Vi kan også anta at dette er på grunn av manglende evaluering, slik at en ikke har belegg for å si at det ikke virker (Mushi, 1995; Stokke, 1995b).

Det har vært mye skepsis til om dette faktisk fungerer (se Montinola, 2010 for en oversikt), og om landene som blir pålagt kondisjonalitetene endrer seg. På et tidspunkt gikk mange av giverne vekk fra kondisjonaliteter, og ble i stedet mer selektiv i valget av mottakerland for å sikre at en kunne se effekter, selv om den bilaterale bistanden ikke gjorde dette i like stor grad (Dollar & Levin, 2006; Pedrosa-Garcia, 2017). Svensson (2000) finner bevis at kondisjonaliteter kan virke hvis det finnes et langsiktig forpliktende rammeverk og forhold mellom donor og mottakerland. Han trekker frem at bistand generelt har et incentivproblem. I dette legger han at det ikke vil lønne seg for bistandsmottakeren å gjøre policy-endringer hvis de ikke vet om det på sikt kommer mer, eller nok, penger til å oppnå endringene på en god måte. Svensson (2000) mener dermed at kondisjonaliteter vil kunne løse dette problemet, at donoren setter noen krav, men kun hvis det er «[...] a strong commitment ability by the altruistic donor.» (2000, s. 78), og mottakerne kjenner seg trygge på at de blir fulgt opp og får de midlene som trengs. Montinola (2010) finner bevis for at kondisjonaliteter kan virke under riktige forutsetninger. Andre mener at den vestlige verden feilaktig vet hvordan de skal «fikse» de fattige landene via sine kondisjonaliteter, og at dette synet er nedlatende og paternalistisk. Donorene kritiseres også her for å være fragmenterte, og at de fokuserer på for mange ting i gangen, alt skal endres samtidig og etter donorenes ønsker, og dermed skjer det i realiteten ingenting med kondisjonalitetene (Easterly, 2006; Easterly & Williamson, 2011; Moyo, 2009). I tillegg mangler bistanden systemer for feedback og ansvarliggjøring, som også gjør at ingen tar ansvar for resultatene – slik også Stokke (1995a) og Svensson (2000) påpeker at noen må. Bistand kan være positivt, avhengig av hvilken policy som ligger til grunn, sier Burnside og Dollar (2000), og foreslår at bistanden kan gis på bakgrunn av kondisjonaliteter om bedre og mer inkluderende policy i mottakerlandene, men i land hvor det allerede er grobunn for dette.

Hypoteser

Basert på teorien antar vi dermed at:

H₁: Norsk bilateral bistand vil ikke kunne endre politisk maktfordeling i mottakerlandene

H₂: Norsk bilateral bistand har seleksjonsbias.

H₃: Norge vil ikke være annerledes enn bistand fra DAC generelt

Disse hypotesene settes på bakgrunn av at Norge har hatt historisk lite kontroll over implementeringen av bistanden, og mangel på oppfølging og evaluering av kondisjonalitetene som settes. Dermed er det mangel på belegg for at disse virker i det hele tatt. Vi opererer også med en antagelse om at kondisjonalitetene ikke vil kunne endre den politiske maktfordelingen, fordi kondisjonalitetene krever langsiktig planlegging og forpliktelse fra donoren, og her vet vi at donorene har vært varierende (Mushi, 1995; Stokke, 1995a, b; Svensson, 2000). I tillegg har ikke Skandinavia fulgt Easterly og Williamson (2011) best practices, altså ført bistanden på en sosialt ansvarlig måte, valgt land med omhu eller fokusert på oppnåelige prosjekter, og tradisjonelt har pengene gått dit de alltid har gått. Alesina og Dollar (2000) finner også bevis for at politiske strategier er hovedårsaken til hvor bistand går, og at de nordiske landene oftere velger mottakere med «riktigere» institusjoner. Dermed er det grunn til å anta at det finnes seleksjonsbias i valget hvis det er et forhold mellom politisk maktfordeling og norsk bilateral bistand. Dette stemmer også overens med at Norge arbeider med rettighetsbasert utvikling og vil velge land med bedre rettigheter i utgangspunktet. Norge vil heller ikke skille seg fra de andre DAC-landene, ettersom DAC generelt gir bistand under samme verdier og policyprioriteringer selv om de gir til forskjellige mottakere.

Data og metode

I dette kapittelet skal jeg presentere de tre ulike datasettene jeg har hentet variabler for å anvende i min regresjonsanalyse. Her vil jeg også gi en oversikt over hvilke variabler jeg har valgt, og hvorfor disse er valgt. Jeg klargjør også hvordan de eventuelt er omkodet, samt metodisk begrunnelse for dette. Kapitlet inneholder til slutt en gjennomgang av metoden benyttet i denne oppgaven, i form av lineær regresjon (OLS) og Heckman-seleksjonsmodell. I et senere kapittel vil jeg også gå igjennom hvilke grep jeg har tatt for å undersøke og øke robustheten til regresjonene, og øke validiteten til min analyse.

Datamateriale

Den første datakilden til analysen er Verdensbankens Human Development Indicators (WDI), hvor de har samlet datamateriale på ulike utviklingsindikatorer fra 1960 frem til i dag. Dette kan være tall på alt fra analfabetisme til forventet levealder. Verdensbanken samler fra offisielle kilder, som OECD, FN og landene selv (Verdensbanken, 2019g).

Jeg har i tillegg brukt data fra datasettet Varieties of Democracy (V-Dem v.8) som tilbyr en blanding av mer objektive variabler i form av tall, og kvalitative variabler supplert av over 3000 landeksperter som deretter kodes kvantitativt av V-Dem-teamet. Landekspertene kan for eksempel være forskere fra, eller som forsker på, landet det gjelder. Disse variablene er i stand til å fange opp konsepter som kanskje vanskeligere lar seg definere og fange opp i rene tall, som diskriminering, grad av politisk frihet, kvinners rettsikkerhet eller som i mitt tilfelle, politisk maktfordeling (Coppedge et al., 2018b; Marquardt, 2019). De viktigste kildene til konsepter som disse er ofte selv-rapportering, og her risikerer man at respondentene enten over- eller underrapporterer virkeligheten og tallene kan bli skjeve. Motsatt kan tallmateriale som arrester eller politianmeldelser være mangelfullt fordi det ikke er gitt at landene god praksis, eller gode lovverk, og tallet kan bli for lavt eller for høyt. Det er også et poeng at noen marginaliserte grupper ofte ikke har lovverk på plass som beskytter dem, og tallmaterialet har derfor enda større sjanse for å bli skjevt.

Når man benytter datasett hvor materialet er gitt av landeksperter er det fare for at det kan bli preget av systematiske målingsfeil for enkeltland. Det kan for eksempel skape bias i de statistiske analysene hvis en ekspert under- eller overdriver skårene til et land. V-dem forsøker å korrigere for dette blant annet ved at ekspertene oppgir et prosentnivå for hvor sikre de er på

hvert svar de gir og bruke 6-7 forskjellige eksperter på hvert land i tillegg til overlappende koding av landvariablene i ulike tidsperioder (Coppedge et al., 2018b). Marquardt (2019) bruker en rekke ulike analyser for å vise at V-dem likevel er robust mot en rekke ulike måle- eller ekspertfeil, og dataene er sammenlignbare med andre typer aggregert data på konsepter som disse.

Til slutt har jeg benyttet data fra Uppsala Conflict Data Program. De arbeider med å registrere konflikter og krig både mellom og innad i stater på global basis, og har samlet data på dette i nesten 40 år (Uppsala Conflict Data Program, 2018).

Datasettet er etter sammenslåing blitt time-set etter land og år, og duplikater er slettet.

Utvalg og tidsperiode

Jeg har valgt ut bistanden til DAC-landene i OECD fordi det finnes gode, offisielle og offentlig tilgjengelige tall på deres bilaterale bistandsmengden og dette gjør det mulig å sammenligne Norge mot de andre. Modellene dekker årene 1990-2017 og 104 land er inkludert i regresjonene.

Jeg har valgt å ikke inkludere perioden før 1990 av ulike årsaker: i) Før Sovjetunionens fall var den bilaterale bistanden enda mer ideologisk politisert enn den er i dag, som jeg også redegjorde for i teorikapitlet. Da var det vanlig at bistand ble gitt ideologisk for å «plante flagg» og hindre at meningsmotstandere fikk påvirkningsmulighet. ii) Flere av landene som ble «frigjort» i oppløsningen av Sovjetunionen og Jugoslavia har også vært, eller er, bistandsmottakere og bistandsdonorer. Etersom som dette også inkluderer DAC-landene Slovenia og Polen er de naturlig nok interessante å inkludere for denne undersøkelsen. iii) Noen av kontrollvariablene jeg har benyttet inneholdt heller ikke informasjon før 1989, og å ekskludere årene før 1990 gjorde det dermed også lettere å sammenligne resultater på tvers av regresjonene.

Variabler

Å velge avhengige variabler er den største jobben i operasjonaliseringen av problemstillingen – hvilken variabel som benyttes i en analyse vil naturlig nok bestemme hvilket svar du får, og dermed må den velges med omhu slik at vi sikrer valide svar på spørsmålet vi stiller (Ringdal,

2013). Hva vi ønsker å endre på i de landene som mottar norsk bilateral bistand er nødvendigvis også det vi må kontrollere.

Basert på det teoretiske rammeverket har jeg benyttet tilgang på politisk makt og påvirkning som min proxy for et mål på faktisk demokratisering. Begrunnelsen for fokuset er som nevnt ovenfor fordi Norge har et ekstra fokus på disse gruppene gjennom rettighetsbasert utvikling, fordi både FN og Verdensbanken har fremhevet hvor viktig det er å inkludere marginaliserte grupper i utviklingshjelpen og fordi inkluderende institusjoner kan være et skritt mot langvarig, bærekraftig økonomisk utvikling (Acemoglu et al., 2004; Acemoglu & Robinson, 2013; Balsvik, 2016; FNs utviklingsprogram, 2010; Verdensbanken, 2005). Ved å undersøke fordelingen av politisk makt kan vi få et bilde på hvor reell den politiske makten og muligheten til deltakelse for de ulike marginaliserte gruppene er. Har fattige, kvinner, etniske og seksuelle minoriteter rom til å delta, påvirke og definere den politiske hverdagen sin, og gis det rom for å utøve ekte politisk makt? Jeg bruker også dette som et bilde på mulig utvikling av menneskelig kapital. De marginaliserte gruppene få politisk mulighet til påvirkning, og gjennom dette kontroll over egen situasjon og fremtid, som også vil gi investering i fremtiden, i familie og barn, og grunnlag for stabile inkluderende institusjoner (Acemoglu et al., 2004; Acemoglu & Robinson, 2013; Kabeer & Natali, 2013; Montinola & Prince, 2018).

Den neste store jobben er å velge de uavhengige variablene, som både vil være det vi undersøker effekten av, og i tillegg kontrollfaktorer som vil kunne påvirke hvem som får bistand, og hvor mye bistand de får.

Avhengige variabler

Totalt er det benyttet fire ulike avhengige variabler i denne oppgaven for å undersøke om bistand har effekt på den politiske innflytelsen til ulike marginaliserte grupper. Årsaken til dette er å forsøke å fange opp ulike forståelser av sosiale grupper eller minoriteter, både i form av sosioøkonomiske forskjeller, sosiale forskjeller som etnisitet eller seksualitet, og i form av kjønn. Dette er alle grupper som har blitt eller er marginaliserte, og dermed er de interessante å undersøke for denne oppgaven. Kjønn er likevel den mest interessante avhengige variabelen, all den tid det teoretiske rammeverket viser at satsning på kvinner kan lede til økonomisk og menneskelig utvikling i landene som mottar bistand, Norge har hatt et langvarig fokus på kvinnesaker, og det er den største marginaliserte gruppen (Balsvik, 2016; Banda, 2013; FNs utviklingsprogram, 2010, 2016; Kabeer & Natali, 2013; Verdensbanken, 2005, 2011). Dermed

er denne variabelen også oppgavens hovedavhengige variabel, mens de andre er med på å belyse om Norges bilaterale bistand har hatt effekt. Alle de avhengige variablene jeg har benyttet kommer fra V-dem. Jeg vil også påpeke at alle de avhengige variablene er stilt til landeekspertene på ordinalnivå, med alternativer fra 0-4, men omkodet til intervallnivåer mellom -4 og 4 av V-dem i datasettet. De begrunner dette på bakgrunn at intervallvariabler er spesielt gode til bruk i statistisk analyse (Coppedge et al., 2018a; Pemstein et al., 2018). Jeg har ikke videre omkodet disse avhengige variablene på noe vis til mitt bruk i denne oppgaven.

Norge og Nigeria brukes som eksempler på skårer nedenfor. Dette er for å belyse hvordan et vestlig likestilt utviklingsland som er stor bistandsdonor skiller seg fra et utviklingsland som mottar bistand, er lite likestilt, og som til tross for at de har Afrikas største økonomi er preget av fattigdom og konflikt. LHBT-grupper i Nigeria er også offer for et lovverk som kriminaliserer alt fra interesseorganisasjoner til tegn på affeksjon i offentligheten (Human Rights Watch, 2014; Newiak, 2018; Norad, 2018b; World Economic Forum, 2018). Disse eksemplene presenteres i tabell 1.

v2pepwrgen – Power distributed by gender

Politisk maktfordeling på bakgrunn av kjønn

Dette er oppgavens hovedavhengige variabel, på bakgrunn av teoretisk rammeverk, fokuset til norsk bistand og størrelse på gruppe, som jeg redegjorde for ovenfor. Denne variabelen dekker en variasjon fra at menn har tilnærmet monopol på politisk makt, at politisk makt er tilnærmet likt fordelt mellom kjønnene (Coppedge et al., 2018a; Pemstein et al., 2018). Med denne variabelen kan vi undersøke om bistand, både norsk og internasjonal, kan bidra til å øke kvinners politiske innflytelse i landene som mottar bistand.

v2pepwrses – Power distributed by socioeconomic position

Politisk maktfordeling på bakgrunn av sosioøkonomisk gruppe

Denne variabelen måler i hvilken grad større økonomiske fordeler oversettes til større politisk makt – altså ikke om det finnes store ulikheter i formue og inntekt innad i et land, men om disse ulikhetene også fører til ulik politisk innvirkning. Laveste skåre her betyr at rike mennesker har tilnærmet monopol på politisk makt, og gjennomsnittlige eller fattigere mennesker har nesten ingen. Høyeste skåre vil si at rike mennesker har ikke mer politisk makt enn de med lavere økonomisk status og politisk makt er jevnt fordelt over de sosioøkonomiske gruppene. For å nyansere kan det være interessant å se midtpunktet her: Folk med gjennomsnittlig eller lavere

inntekt har en viss grad av innflytelse, men bare på områder som betyr mindre for rike mennesker (Coppedge et al., 2018a; Pemstein et al., 2018).

v2pepwrSOC – Power distributed by social group

Politisk maktfordeling på bakgrunn av sosial gruppe

Social groups kan være litt vanskeligere å få intuitivt tak i, men det er med en idé om å fange opp ulike minoritetsgruppers politiske innvirkning at denne er tatt med i analysen. Disse gruppene varierer innad i landene, og kan være for eksempel kaster, etnisiteter, rase eller religion, eller kombinasjoner av disse. V-dem fremhever at det å tilhøre en sosial gruppe kan variere over tid og er kontekstbasert, samt at en person kan tilhøre flere ulike sosiale grupper samtidig. Likevel er det alltid slik at et samfunn består av ulike sosiale grupper, og deres politiske innflytelse er interessant å måle. Laveste skåre her vil si at en gruppe bestående av en minoritet i befolkningen har monopol på politisk makt, denne makten er institusjonalisert og ikke utsatt for store endringer. Høyeste vil si at alle sosiale grupper har omtrent like stor makt, eller at det ikke er noen store forskjeller i etnisitet, kaste, språk, rase, religion eller lignende som kan ha utslag. Altså at sosiale grupper ikke er relevante i måling av politisk makt. Også her er det interessant å se på midtpunktet: Flere ulike grupper bestående av majoriteten av befolkningen har politisk makt, denne makten er institusjonalisert og ikke utsatt for store endringer (Coppedge et al., 2018a; Pemstein et al., 2018).

v2pepwrort – Power distributed by sexual orientation

Politisk maktfordeling på bakgrunn av seksuell orientering

Det er også interessant å se om mennesker som identifiserer seg som lesbiske, homofile, bifile eller som transpersoner (LHBT), og er åpne om dette, har tilnærmet lik politisk makt og påvirkning som heterofile. Dette er også en ordinalvariabel. Her representerer laveste skåre at LHBT-grupper er ekskludert fra den politiske sfæren, midtpunktet at LHBT-grupper har like mye makt som heterofile, og toppskåre at LHBT-grupper har høyere politisk makt i kraft av å være rikere, ha høyere utdanning eller høyere mobilisering (Coppedge et al., 2018a; Pemstein et al., 2018).

Tabell 1. Norge og Nigerias skårer på de avhengige variablene

	Norge i 2017	Nigeria i 2017
Kjønn - v2pepwrgen	3,83	0,47
Sosioøkonomisk - v2pepwrses	1,64	-0,44
Sosiale grupper - v2pepwrsoc	1,88	0,70
Seksuell orientering - v2pepwrt	2,60	0,19

Uavhengige variabler

Jeg er interessert i bilateral bistands effekt på de avhengige variablene, og de to hoveduavhengige variablene er nødvendigvis bilateral bistand, henholdsvis total bilateral bistand fra DAC-landene per innbygger og norsk bilateral bistand per innbygger. De andre uavhengige variablene er kontrollvariabler, valgt for å kontrollere for andre faktorer som kan ha innvirkning på fordeling av politisk makt og påvirkning, og ha endogen forklaringskraft i hvert land. De jeg har benyttet vil bli presentert under, men jeg vil presisere at det med stor sannsynlighet også er et utall andre variabler som kunne vært med å påvirke de avhengige variablene jeg har benyttet i denne oppgaven. Balansegangen mellom for få og for mange kontrollvariabler kan være vanskelig, og jeg har forsøkt å være konservativ i mine valg. Faren for å inkludere for mange er at man mister effekten av den hoveduavhengige, og faren ved å ha for få er at man får spuriøse resultater og utelatt variabel-bias.

Total bilateral bistand per innbygger

Denne variabelen kommer opprinnelig fra WDI. Jeg har hentet ut total bilateral bistand fra DAC-donorer i 2019-dollarkurs. Verdensbanken oppgir at dette er offisiell utviklingsassistanse (ODA) og/eller annen offisiell bilateral bistand som gis under lignende forhold, og regnes ut ved å trekke tilbakebetalinger på tidligere lån fra det som gis i et gitt år. Denne summen inkluderer i tillegg noe multilateral bistand i den forstand at penger DAC-donorene gir til multilaterale *prosjekter* som handler på deres vegne kan regnes med i dataen. Penger gitt til multilaterale *institusjoner* inkluderes ikke (Verdensbanken, 2019c).

Jeg har deretter delt total bilateral bistand på populasjonen (også hentet fra WDI) for å få total bilateral bistand per innbygger. Dette er for å hindre at resultatene blir skjeve, ettersom vi kan se for oss at store land kan få mer bistand til samme type prosjekt som et mindre land. Dette

kan være på bakgrunn av at de har «flere munnar å mette» eller er vanskeligere å «kjøpe» (Bueno de Mesquita & Smith, 2009, 2011). Burnside og Dollar (2000) har funnet bevis for at de små, fattigste landene får mest bistand. Uansett vil bistand delt på populasjon være med å rette opp i disse mulige tendensene. Til sist er variabelen også blitt log-transformert (+1) for å unngå at ekstreme verdier vil ha sterk innvirkning på regresjonen, og ved å log-transformere gjør vi at variabelen er nærmere normalfordelt.

Norsk bilateral bistand per innbygger

Denne er samlet fra samme sted, omkodet og log-transformert på samme måte som total bilateral bistand per innbygger, men inkluderer kun tall fra den norske bilaterale bistanden (Verdensbanken, 2019b). Jeg ønsker som presentert å undersøke om Norge er kvalitativt annerledes når de gir bilateral bistand til forskjell fra resten av DAC-landene, og trenger nødvendigvis et eget mål på dette. Jeg ønsker å gjøre oppmerksom på at denne variabelen av hensyn til tydelighet i tolkningen står foran total bistand i regresjonene og tabellene nedenfor.

Øvrige kontrollvariabler

Den første kontrollvariabelen er *demokrati*. Demokrati er en vanlig kontrollvariabel i samfunnsfagene, ettersom det er årsakssammenhenger mellom demokrati og utdanning, helse, konflikt eller fred, økonomisk utvikling og politisk makt og deltakelse i tillegg til flere andre (positive) utfall. Regjeringer i demokratier er også avhengige av bred støtte i, og beskatning av, befolkningen og dermed antar vi at de også responderer til befolkningens behov og ønsker i større grad enn andre styreformere (Acemoglu & Robinson, 2006, 2013; Besley & Kudamatsu, 2006; Bueno de Mesquita & Smith, 2011; Gerring et al., 2005; Mehlum, Moene & Torvik, 2006; Ross, 2015). Min demokrativariabel kommer fra V-dem, og er basert på Dahls (1998) demokratikomponenter (polyarchy). Disse inkluderer blant annet frie valg som har faktisk innvirkning på landets styring, ytringsfrihet og uavhengige media, og mulighet for fri organisering for innbyggerne. V-Dem forstår polyarchy som minstekravet til enhver form for representativt demokrati, og skiller ikke videre mellom typer demokrati her (Coppedge et al., 2018a; Teorell, Coppedge, Skaaning & Lindberg, 2016).

I tillegg har jeg kontrollert for *populasjon*, med tall hentet fra WDI (Verdensbanken, 2019d). Vi kan se for oss at størrelsen på befolkningen kan ha innvirkning på hvor lett det er for den enkelte gruppe å ha politisk innvirkning. Større befolkning kan gi flere ulike sosiale grupper,

og større sosioøkonomisk variasjon for eksempel, eller som jeg diskuterte ovenfor, større land kan få mer eller mindre bistand (Buono de Mesquita & Smith, 2009, 2011; Burnside & Dollar, 2000; Katayama & Wadhwa, 2019). Denne variabelen er også log-transformert (+0.001).

Vi kan anta at høyere *brutto nasjonalprodukt per innbygger* tilsvarer større mulighet for å skape likhet og fordele godene på alle, og dermed kontrollerer jeg for BNP per innbygger, også hentet fra WDI (Verdensbanken, 2019a). Denne variabelen er log-transformert (+0.001).

Ettersom krig og konflikt vil kunne ha effekter på politisk påvirkning, sosioøkonomisk status og en rekke andre faktorer er det naturlig å kontrollere for dette. Det går også an å argumentere for at de kunstige landegrensene på tvers av folkegrupper i hvert fall i Afrika har gjort til at det finnes mer konflikt og borgerkrig. Dermed er det også viktig å kontrollere for disse mulighetene, i og med at disse landene også er mottakere av mye bistand (Moyo, 2009). Vi vet også at norsk bistand gis i størst grad til krig, kriser og konflikter. Derfor har jeg inkludert to ulike variabler fra Uppsala Conflict Data Program (Uppsala Conflict Data Program, 2018). Den første av disse er *fredsår*, som teller kontinuerlige år hvor det har vært fred, eller manglet konflikt, i et land. Den andre er *borgerkrig*, som er en dikotom variabel hvor landene som har hatt en bevæpnet konflikt med minst 25 dødsfall i et gitt år, gis verdien 1. De landene og årene uten intern konflikt kodes med 0.

Det finnes mye forskning og litteratur på den ressursforbannelsen, at naturressurser forverrer forholdene for innbyggerne sine i form av økt korrupsjon, økt sjanse for å være autokrati, og økte ulikheter både økonomisk og velferdsmessig (Auty, 1993; van der Ploeg, 2011; Sachs & Warner, 1995, 2001; Torvik, 2002). Alle disse faktorene vil kunne påvirke ulike gruppers mulighet til politisk påvirkning, og politisk deltakelse, og derfor har jeg inkludert en kontroll også for *naturressurser som del av BNP* fra WDI ((Verdensbanken, 2019f). Her antar vi at landene med stor del naturressurser som del av BNP vil være verre for gruppene enn land med mindre del av naturressurser. Denne variabelen har blitt logtransformert (+0.001).

Til slutt har jeg inkludert en variabel fra WDI som beskriver HIV-prevalens blant befolkningen i aldergruppen 15-49 i et gitt år (Verdensbanken, 2019e). Denne variabelen er inkludert fordi en kan anta at høyere andel HIV-pasienter også vil kunne føre med seg en høyere andel bistand. Dermed kan HIV-prevalens være en av de faktorene som er endogene for hvert land, og som kan ha innvirkning på bistandsnivået, samtidig som den i utgangspunktet skal ramme likt i de

ulike gruppene representert av de avhengige variablene. Ulike forskere har funnet at HIV-prevalens kan ramme hardere i lavere sosioøkonomiske grupper (Bunyasi & Coetzee, 2017), og også at dette *ikke* skjer (Fortson, 2008). Altså er det fare for at HIV-prevalens kan korrelere med sosioøkonomisk eller sosial gruppe. Variabelen er logtransformert.

Alle variabler, både avhengige og uavhengige, er presentert med beskrivende statistikk i tabell 2.

Tabell 2. Deskriptiv statistikk.

VARIABLER		Gj.sn.	Std.av.	Min.	Maks.	Observasjoner
v2pepwrgen – Kvinner politiske makt	Tilsammen	0.32	1.23	- 2.85	3.84	N = 9597
	Mellom		1.00	- 2.60	3.08	n = 181
	Innad		0.70	- 2.02	3.05	T-bar = 53.02
v2pepwrses – Sos.øk. grupper politiske makt	Tilsammen	0.38	1.16	- 2.95	3.12	N = 9597
	Mellom		1.00	- 1.68	2.62	n = 181
	Innad		0.62	- 2.76	3-75	T-bar = 53.02
v2pepwrsoc – Sosiale grupper politiske makt	Tilsammen	0.41	1.31	- 2.91	3.45	N = 9597
	Mellom		1.14	- 2.56	3.41	n = 181
	Innad		0.63	- 2.90	2.86	T-bar = 53.02
v2pepwroot – Ulike seksu. politiske makt	Tilsammen	0.01	1.18	- 2.08	3.70	N = 9597
	Mellom		1.08	- 1.93	2.55	n = 181
	Innad		0.51	- 2.65	2.21	T-bar = 53.02
Norsk bilateral bistand pr.innb. (log + 1)	Tilsammen	0.38	0.57	- 1.18	4.80	N = 4398
	Mellom		0.48	0.01	2.84	n = 156
	Innad		0.36	- 2.34	4.07	T = 28.19
Total bilateral bistand pr.innb. (log + 1)	Tilsammen	3.15	1.66	- 2.76	9.39	N = 8248
	Mellom		1.36	0.53	7.18	n = 179
	Innad		1.04	- 3.30	8.67	T = 46.08
v2x_polyarchy - Demokrati	Tilsammen	0.41	0.29	0.01	0.94	N = 9551
	Mellom		0.24	0.02	0.91	n = 181
	Innad		0.16	- 0.21	0.92	T-bar = 52.77
Populasjon (log)	Tilsammen	14.75	2.44	8.36	21.05	N = 12 479
	Mellom		2.42	9.02	20.77	n = 217
	Innad		0.37	12.07	16.72	T = 57.51
BNP per.innb.	Tilsammen	8.29	1.54	4. 88	12.16	N = 8995
	Mellom		1.50	5.51	11.86	n = 203
	Innad		0.39	6.40	10.50	T = 44.31
Borgerkrig	Tilsammen	0.15	0.36	0	1	N = 9628
	Mellom		0.24	0	1	n = 166
	Innad		0.27	- 0.78	1.13	T = 58
Fredsår	Tilsammen	17.63	16.36	0	57	N = 9628
	Mellom		10.12	0	28.50	n = 166
	Innad		12.88	- 10.87	46.13	T = 58
Naturressurser som del av BNP (log + 0.001)	Tilsammen	- 0.43	3.63	- 9.21	4.50	N = 8097
	Mellom		3.75	- 9.21	3.69	n = 210
	Innad		0.99	- 10.67	6.64	T = 38.56
HIV-prevalens	Tilsammen	- 0.75	1.59	- 2.30	3.35	N = 3808
	Mellom		1.53	- 2.30	3.04	n = 136
	Innad		0.43	- 3.57	0.78	T = 28

Metode

OLS-regresjon

Jeg har benyttet flere lineære regresjoner (OLS) på såkalt *pooled time-series cross-sectional data* (TSCS) i denne oppgaven, og disse er presentert i tabell 3-6. Dette betyr i mitt tilfelle at datamaterialet består av målinger av de gitte variablene i de enkelte landene på gitte tidspunkt (cross-sectional), men at de også er gjentatt over tid (time-series) og organisert etter dette. Pooled refererer til samlingen av de ulike time series cross-sectional dataene. Denne typen paneldata oppfyller ikke forutsetningen om at OLS-regresjoner må ha uavhengige enheter, og preges derfor gjerne av heteroskedastisitet, autokorrelasjon og i tillegg kan de være *non-stationary*, som vil si at to urelaterte serier kan ha samme trend og produsere en spuriøs statistisk sammenheng (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017; Ringdal, 2013). Jeg har forsøkt å løse dette ved å blant annet benytte Newey-West standardfeil (Newey & West, 1987), og alle modellene i tabell 3-6 er presentert med disse. I neste kapittel vil jeg videre utdype hvilke grep jeg har foretatt for å hindre autokorrelasjon, heteroskedastisitet, endogenitetsbias, og utelatt variabel-bias i modellene mine.

Heckman-seleksjonsmodell

TSCS kan ikke nødvendigvis alltid si noe om kausaliteten mellom variablene, men ved å støtte seg på teori, og gjøre de nødvendige grepene for å øke validiteten og robustheten til modellene kan dataen hjelpe med å bekrefte tendenser. For å sikre at jeg undersøker og forstår kausalforholdene mellom de avhengige og de hoveduavhengige variablene mine har jeg også benyttet en Heckman-seleksjonsmodell i analysen. Denne presenteres i tabell 7. Heckman-modellen benyttes for å undersøke om det finnes bias i ikke-tilfeldige utvalg, slik mottakere av bilateral bistand, av naturlige årsaker, er. Hvilke land som mottar bistand er ikke tilfeldig og det er dermed foretatt valg allerede. Modellen utføres i to steg. I det første konstruerer man en dummyvariabel, i mitt tilfelle for norsk bistand (1 for de som får og 0 for de andre) og identifiserer hvilke faktorer som påvirker nivået av denne. I mitt tilfelle er dette andre bistandsprosjekter, demokrati, populasjon, BNP per innbygger, borgerkrig, naturressurser og HIV-prevalens. Alle disse faktorene kan teoretisk ha innvirkning på om norsk bistand velger et prosjektområde. Deretter estimerer man effekten bistanden vil ha mens man kontrollerer for bias. Heckman (1977) identifiserer to årsaker til seleksjonsbias: i) selv-seleksjon av individene som blir studert, her blir det norsk bilateral bistand som selv har valgt hvem som får bistand,

og ii) forskere selv-selekterer ved å sette bestemte kriterier for datamaterialet som studeres i paneldata.

Heckman-seleksjonsmodell er en noe omdiskutert metode, men sett i sammenheng med OLS-regresjonene kan vi forhåpentligvis si noe om generaliserbarheten til modellene, og kausal-mekanismene til bistanden, slik at vi vet hvordan assosiasjonene henger sammen og hva som virker på hva (Puhani, 2000).

Analyse og resultater

I dette kapitlet vil jeg presentere modellene med regresjonsresultatene fra OLS-regresjonene med Newey-West standardfeil. Disse er henholdsvis politisk makt fordelt på kjønn (tabell 3), politisk makt fordelt på sosioøkonomisk gruppe (tabell 4), politisk makt fordelt på sosiale grupper (tabell 5) og politisk makt fordelt på seksuell orientering (tabell 6). Deretter presenterer jeg resultatene av sluttregresjonene i kollene (5) fra hver av tabellene 4-6 i Heckman-seleksjonsmodellen i tabell 7. Underveis i denne presentasjonen vil jeg også inkludere en kort presentasjon av resultatene modellene har gitt. Til sist vil jeg presentere hvilke grep jeg har tatt for å øke robustheten til modellene (*robustness checks*), og dermed også forsøke å validiteten til mine funn.

Norsk bistands effekt på kvinners politiske makt

Vi ser at den norske bilaterale bistanden har en positiv signifikant effekt på den politiske makten fordelt på kjønn i tabell 3. Altså er det et positivt forhold mellom norsk bilateral bistand og kvinners økte politiske makt og påvirkning. Denne effekten er signifikant på 1%-nivå også etter vi kontrollerer for alle kontrollvariabler, og for fixed effects, som jeg kommer tilbake til nedenfor. Den bilaterale bistanden fra de andre DAC-landene har en negativ effekt, selv om denne kun er signifikant i kolonne (1) før vi inkluderer kontrollvariablene. Ikke overraskende har demokrati en positiv signifikant effekt på kvinners politiske makt. Dette stemmer overens med teori om inkluderende institusjoner og alt vi vet om demokrati. Fredsår har også positiv signifikant effekt på maktfordelingen. Vi kan anta at flere år med fred gir mulighet til å bygge institusjoner og pluralisere. Videre er naturressurser som del av BNP signifikant på 5%-nivå, og HIV-prevalens på 10%. BNP per innbygger har negativ signifikant effekt på 5%.

Norsk bistand effekt på fattiges politiske makt

Modell 4 viser at når vi kontrollerer for heterogene faktorer i landene (country-fixed effects) har Norges bilaterale bistand en negativ signifikant (10%) effekt på fattiges politiske innvirkning. Også total bilateral bistand fra DAC-landene har et negativt forhold til fattiges politiske påvirkning. Ellers er denne modellen interessant i at den sier borgerkrig har en positiv signifikant effekt på fattiges politiske makt. Jeg skal gå nærmere inn på denne modellen i neste kapittel.

Tabell 3. Bilateral bistands effekt på politisk makt fordelt på kjønn

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Politisk makt fordelt på kjønn					
Norsk bilateral bistand per innb. (log)	0.19*** (0.04)	0.06** (0.03)	0.06** (0.03)	0.06** (0.03)	0.07*** (0.03)
Total bilateral bistand per innb. (log)	-0.13*** (0.03)	0.00 (0.02)	-0.00 (0.02)	-0.02 (0.02)	-0.02 (0.02)
Polyarchy/demokrati	1.97*** (0.10)	0.85*** (0.11)	0.87*** (0.11)	0.83*** (0.11)	0.73*** (0.12)
Populasjon (log)	-0.00 (0.02)	-0.05 (0.11)	-0.01 (0.11)	-0.08 (0.11)	0.04 (0.12)
BNP per innb. (log)	-0.15*** (0.02)	-0.12*** (0.04)	-0.13*** (0.04)	-0.17*** (0.05)	-0.13** (0.05)
Borgerkrig			-0.01 (0.03)	-0.02 (0.03)	-0.03 (0.03)
Fredsrår			0.00** (0.00)	0.00*** (0.00)	0.00* (0.00)
Naturressurser som del av BNP (log)				0.01 (0.01)	0.02** (0.01)
HIV-prevalens (log)					0.05* (0.03)
Konstant	0.97** (0.46)	0.18 (1.90)	-0.32 (1.94)	1.11 (2.01)	0.21 (2.19)
Time-fixed effects	JA	JA	JA	JA	JA
Country-fixed effects	NEI	JA	JA	JA	JA
Observasjoner	2,812	2,812	2,754	2,709	2,341

Newey-West standardfeil i parenteser *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 4. Bilateral bistands effekt på politisk makt fordelt på sosioøkonomisk gruppe

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Politisk makt fordelt på sosioøkonomisk gruppe					
Norsk bilateral bistand per innb. (log)	0.13*** (0.04)	-0.11*** (0.03)	-0.11*** (0.03)	-0.11*** (0.03)	-0.05* (0.03)
Total bilateral bistand per innb. (log)	-0.12*** (0.03)	-0.01 (0.02)	-0.00 (0.02)	-0.00 (0.02)	-0.05** (0.02)
Polyarchy/demokrati	1.62*** (0.11)	0.86*** (0.14)	0.82*** (0.14)	0.86*** (0.14)	0.91*** (0.15)
Populasjon (log)	-0.08*** (0.02)	0.06 (0.21)	0.02 (0.21)	0.04 (0.22)	0.18 (0.22)
BNP per innb. (log)	-0.11*** (0.02)	0.02 (0.07)	0.04 (0.07)	0.07 (0.08)	0.08 (0.10)
Borgerkrig			0.13*** (0.03)	0.14*** (0.04)	0.13*** (0.04)
Fredsrår			-0.00 (0.00)	-0.00 (0.00)	-0.00 (0.00)
Naturressurser som del av BNP (log)				-0.02* (0.01)	-0.02 (0.01)
HIV-prevalens (log)					-0.04 (0.04)
Konstant	2.04*** (0.51)	-1.36 (3.72)	-0.90 (3.75)	-1.44 (3.90)	-4.17 (4.09)
Time-fixed effects	JA	JA	JA	JA	JA
Country-fixed effects	NEI	JA	JA	JA	JA
Observasjoner	2,812	2,812	2,754	2,709	2,341

Newey-West standardfeil i parenteser *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Norsk bistand effekt på sosiale gruppers politiske makt

Likt som i tabell 3 har vi i tabell 5 et positivt signifikant mellom norsk bilateral bistand og politisk makt fordelt på ulike sosiale grupper på 10% nivå. Demokrati er også her positivt signifikant. Den totale bilaterale bistanden fra DAC-landene begynner med et positivt fortegn, men når vi inkluderer kontrollvariabler både mister den positivt fortegn og statistisk signifikans. BNP per innbygger har også her negativ signifikant effekt. Her har også HIV-prevalens positiv signifikant effekt.

Norsk bistands effekt på LHBT-gruppers politiske makt

Vi ser at i tabell 6 at norsk bilateral bistand har en positiv effekt på maktfordeling til ulike LHBT-grupper. Denne tendensen er statistisk signifikant på 1% nivå når vi kontrollerer for country fixed effects, og forblir også det ved tillegg av nye kontrollvariabler. Det er altså en assosiasjon mellom økt politisk påvirkning for LHBT-personer og norsk bilateral bistand. De andre DAC-landene har ingen signifikant effekt. Her har demokrati ikke nødvendigvis har en signifikant effekt når vi kontrollerer for andre ting. Fredsår har igjen signifikant positiv effekt, og BNP per innbygger og populasjon signifikant negativ.

Tabell 5. Bilateral bistands effekt på politisk makt fordelt på sosial gruppe

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Politisk makt fordelt på sosial gruppe					
Norsk bilateral bistand per innb. (log)	0.07* (0.04)	0.04 (0.02)	0.01 (0.02)	0.02 (0.02)	0.04* (0.02)
Total bilateral bistand per innb. (log)	0.05** (0.02)	0.05** (0.02)	0.05** (0.02)	0.01 (0.02)	-0.01 (0.02)
Polyarchy/demokrati	2.90*** (0.11)	1.12*** (0.13)	1.15*** (0.13)	1.04*** (0.12)	0.98*** (0.14)
Populasjon (log)	-0.05** (0.02)	-0.20 (0.12)	-0.20 (0.12)	-0.31*** (0.12)	-0.12 (0.12)
BNP per innb. (log)	-0.10*** (0.02)	-0.10* (0.05)	-0.08 (0.05)	-0.16*** (0.05)	-0.15** (0.06)
Borgerkrig			0.07** (0.03)	0.04 (0.03)	0.04 (0.03)
Fredsrår			-0.00 (0.00)	-0.00 (0.00)	-0.00 (0.00)
Naturressurser som del av BNP (log)				-0.01 (0.01)	-0.01 (0.01)
HIV-prevalens (log)					0.07*** (0.02)
Konstant	0.52 (0.44)	4.00* (2.24)	3.89* (2.25)	6.47*** (2.09)	1.78 (2.21)
Time-fixed effects	JA	JA	JA	JA	JA
Country-fixed effects	NEI	JA	JA	JA	JA
Observasjoner	2,812	2,812	2,754	2,709	2,341

Newey-West standardfeil i parenteser *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 6. Bilateral bistands effekt på politisk makt fordelt på ulike seksuelle orienteringer

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Politisk makt fordelt på seksuell orientering					
Norsk bilateral bistand per innb. (log)	-0.00 (0.04)	0.06*** (0.02)	0.07*** (0.02)	0.07*** (0.02)	0.06*** (0.02)
Total bilateral bistand per innb. (log)	-0.09*** (0.03)	0.02 (0.01)	0.01 (0.01)	0.01 (0.01)	0.01 (0.02)
Polyarchy/demokrati	2.05*** (0.12)	0.10 (0.09)	0.10 (0.09)	0.10 (0.10)	0.12 (0.10)
Populasjon (log)	-0.06** (0.02)	-0.84*** (0.11)	-0.82*** (0.12)	-0.87*** (0.12)	-0.81*** (0.13)
BNP per innb. (log)	-0.03 (0.03)	-0.14*** (0.04)	-0.15*** (0.04)	-0.17*** (0.04)	-0.11** (0.04)
Borgerkrig			-0.03 (0.02)	-0.03 (0.02)	-0.02 (0.02)
Fredsrår			0.00*** (0.00)	0.00*** (0.00)	0.00** (0.00)
Naturressurser som del av BNP (log)				0.00 (0.01)	-0.01 (0.01)
HIV-prevalens (log)					0.03 (0.02)
Konstant	0.73 (0.57)	12.99*** (1.98)	12.73*** (2.04)	13.79*** (2.09)	14.12*** (2.29)
Time-fixed effects	JA	JA	JA	JA	JA
Country-fixed effects	NEI	JA	JA	JA	JA
Observasjoner	2,812	2,812	2,754	2,709	2,341

Newey-West standardfeil i parenteser *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 7. Heckman-seleksjonsmodell

VARIABLER		(1)	(2)	(3)	(4)
		v2pepwrge	v2pepwrse	v2pepwrso	v2pepwrro
Norsk bilateral bistand (log)		0.09* (0.05)	-0.06 (0.04)	0.03 (0.04)	0.07** (0.03)
Total bilateral bistand (log)		-0.03 (0.03)	-0.05 (0.04)	-0.01 (0.02)	-0.00 (0.03)
Polyrchy/demokrati		0.67*** (0.22)	0.92*** (0.31)	0.88*** (0.27)	0.14 (0.17)
Populasjon (log)		0.03 (0.24)	0.27 (0.46)	-0.16 (0.25)	-0.81*** (0.25)
BNP per innb. (log)		-0.17 (0.11)	0.12 (0.18)	-0.12 (0.11)	-0.11 (0.09)
Borgerkrig		-0.03 (0.05)	0.13** (0.07)	0.03 (0.04)	-0.02 (0.03)
Fredsår		0.00 (0.00)	-0.00 (0.00)	-0.00 (0.00)	0.00 (0.00)
Naturressurser som del av BNP (log)		0.02 (0.02)	-0.01 (0.02)	-0.01 (0.01)	-0.00 (0.01)
HIV-prevalens (log)		0.06 (0.05)	-0.05 (0.09)	0.07* (0.04)	0.02 (0.04)
Konstant		0.58 (4.37)	-5.81 (8.37)	2.20 (4.47)	14.01*** (4.34)
noraiddummy	Total bilateral bistand per innb. (log)	0.36*** (0.10)	0.36*** (0.09)	0.36*** (0.10)	0.36*** (0.10)
	Polyarchy/demokrati	-0.38 (0.46)	-0.37 (0.46)	-0.36 (0.46)	-0.38 (0.46)
	Populasjon (log)	0.56*** (0.10)	0.56*** (0.10)	0.57*** (0.10)	0.56*** (0.10)
	BNP per innb. (log)	-0.27** (0.12)	-0.28** (0.12)	-0.27** (0.12)	-0.27** (0.12)
	Borgerkrig	-0.10 (0.24)	-0.08 (0.23)	-0.10 (0.23)	-0.12 (0.24)
	Naturressurser som del av BNP (log)	-0.09* (0.05)	-0.08* (0.05)	-0.09* (0.05)	-0.09* (0.05)
	HIV-prevalens (log)	0.22*** (0.06)	0.21*** (0.06)	0.22*** (0.06)	0.22*** (0.06)
	/athrho	0.03 (0.07)	-0.22 (0.17)	-0.15 (0.11)	-0.10 (0.15)
	/Insigma	-1.26*** (0.07)	-1.07*** (0.09)	-1.40*** (0.06)	-1.38*** (0.07)
	Constant	-6.51*** (2.31)	-6.50*** (2.29)	-6.59*** (2.31)	-6.55*** (2.31)
	Observasjoner	2,613	2,613	2,613	2,613

Eventuelt seleksjonsbias i Heckman seleksjonsmodell

Ved å kontrollere kolonne (5) regresjonene fra tabell 3-6 i Heckman-seleksjonsmodellen i tabell 7 ser vi at kun seksuell orientering (LHBT-grupper) beholdt samfunnsforskningens vanlige signifikansnivå på 5% (Ringdal, 2013), mens kjønn er statistisk signifikant på et 10% nivå, sett i henholdsvis tabell 7 (4) og (1). Dermed kan vi argumentere for at det er ikke nødvendigvis slik at forholdet mellom norsk bilateral bistand og økt maktfordeling for kvinner og LHBT-grupper kun er preget av et seleksjonsbias. Det finnes altså argumentasjon for at norsk bilateral bistand har en faktisk kausal effekt på maktfordelingen for kjønn og LHBT-grupper, og ikke utelukkende er påvirket av at Norge velger de landene som allerede er bedre på å inkludere marginaliserte grupper i den politiske maktfordelingen.

Sosioøkonomisk ulike grupper i tabell 7 (2) er derimot ikke signifikante, og vi kan anta at det er snakk om et seleksjonsbias her. Likt er det kolonne (3), sosiale grupper, og også her vil det sannsynligvis være snakk om et seleksjonsbias, at Norge velger land med større andel fattige og mer fragmentert og ulik politisk arena, men at det ikke nødvendigvis er et kausalt forhold mellom den norske bilaterale bistanden og de ulike gruppenes evne til å påvirke politisk.

Robusthetstester

Validiteten til ethvert forskningsprosjekt må vurderes ut i fra muligheter for målefeil og bias (Ringdal, 2013). Jeg har tidligere redegjort for at å benytte landeeksperter kan gi systematiske målefeil, at norsk bistand kan ha seleksjonsbias, og at det kan være utelatt-variabel bias i modellene. Ettersom det er flere mulige fallgruver i statistiske regresjoner lik de jeg har benyttet i min analyse har jeg også tatt noen andre grep for å øke validiteten til regresjonene og sikre at vi ikke risikerer målefeil eller spuriøsitet, og disse vil jeg gjøre rede for her.

Som jeg nevnte i forrige kapittel har paneldata ofte autokorrelasjon og heteroskedastisitet, som bryter med forutsetningene for lineær regresjon. Ved å foreta en Wooldridge-test (xtserial) avslørte jeg at dataene mine hadde autokorrelasjon. En Breusch-Pagan/Cook-Weisberg test (hetttest) avslørte også heteroskedastisitet. Dette innebærer at det er samvariasjon i observasjonene over tid og avvikene korrelerer med hverandre, som jo ikke er uventet når det er snakk om gjentatte observasjoner gjort på samme enhet over en periode (her ca. 25 år), og dermed blir det vanskeligere å anta at vi kan generalisere til populasjonen (Gerring et al., 2005). Dette er kjente problemer med TSCS-data, og for å korrigere for dette har jeg benyttet Newey-

West standardfeil i alle modeller, som forsøker å korrigere for autokorrelasjon og heteroskedastisitet, og kontrollerer for samvariasjonene over tid (Newey & West, 1987).

Enhetene (landene) kan også samvarierte og korrelere med hverandre, altså at naboland oppfører seg likt, såkalt *spatial dependence*. For å kontrollere for dette har jeg i tillegg til Newey-West standardfeil som kontrollerer samvariasjon innad i landene kjørt modellene i tabell 3-6, kolonne (5) med Driscoll-Kraay standardfeil. Disse grupperer landene sammen om de oppfører seg likt over tid, altså samvariasjon mellom landene. Disse modellene ser veldig like ut som modellene i tabell 3-6, og er inkludert i appendiks (tabell A1) med fixed effects og et års lag.

I tillegg er alle regresjonene i tabell 3-6, kolonne (1)-(5) kjørt med *time-fixed effects*. Disse forsøker å minske sjansen for utelatt variabel-bias (omitted variable bias). Utelatt variabel-bias oppstår når det finnes eksogene (eksterne) variabler, også etter man har benyttet kontrollvariablene, som mangler i regresjonene, og som har forklaringskraft på de avhengige variablene. I tillegg vil time-fixed effects hjelpe til å redusere endogenitetsbias, som vil si at det finnes en annen, indre forklaringskraft i hvert land som kan forklare de avhengige variablene. Med time-fixed effects behandles de uobserverte individuelle årseffektene som egne estimeringsparameter, for å isolere ut de faktorene som i hvert år kunne ha hatt endogen eller eksogen innvirkning på den avhengige variabelen i hver av modellene (Angrist & Pischke, 2009).

Flere av regresjonene inkluderer også *country-fixed effects* hvor vi igjen forsøker å hindre utelatt variabel-, og endogenitetsbias. Denne gangen forsøker imidlertid fixed effects å fange opp faktorer i hvert enkelt land som enten ikke forandrer seg, eller forandrer seg veldig sakte, og som kan ha innvirkning på den avhengige variabelen i hver regresjon. Dette kan for eksempel være kultur, vaner eller tradisjoner som kan påvirke fordelingen av politisk makt i et land (Angrist & Pischke, 2009; Wigley, 2017). Mehmetoglu og Jakobsen (2017) påpeker at vi med fixed effects også blir kvitt mye av problemet med spuriøse sammenhenger, og vi kan anta at forholdet mellom x og y i modellene er riktigere. Også Heckman-seleksjonsmodellen er utført med time-fixed og country-fixed effects.

Jeg har også testet for multikollinearitet, som er korrelasjon mellom flere x-variabler, ved hjelp av en vif-test. Her var det ingen problematiske skårer, og et gjennomsnitt på rundt 1,6 på alle

regresjoner. De høyeste skårene var bistandsvariablene med henholdsvis 2,5 og 2,1, og jeg har således ikke bekymret meg for multikollinearitet.

Alle de uavhengige variablene er også kjørt med 1 års lag, altså at jeg ønsker å se effekten av for eksempel bistandspenger eller borgerkrig på politisk maktfordeling et år frem i tid. Det er naturlig å anta at de uavhengige variablene ikke vil ha en umiddelbar virkning, men heller påvirke de avhengige variablene et år senere, og vi antar ideelt at X kommer før Y i tid (Mehmetoglu & Jakobsen, 2017). I tillegg til de uavhengige variablene har jeg også forsøkt å kjøre den avhengige variabelen med et års lag, som gjøres for å kontrollere om den avhengige variabelen forklarer seg selv. I mitt tilfelle svelger denne forklaringskraften til absolutt alle de andre variablene, som blir ikke-signifikante. Achens (2000) advarer mot bruk av autoregressive variabler fordi de kan gjøre at en feilaktig forkaster andre forklaringsmekanismer. På bakgrunn av det teoretiske rammeverket kan vi anta at det kan være slik at for eksempel kvinners økte politiske makt vil forklare kvinners enda mer økte politiske makt året etter, all den tid de inkluderende institusjonene og økning av menneskelig kapital skal ha et selvdrevet element ved seg. Ideen er at de inkluderende institusjonene gjør seg selv mer inkluderende (Acemoglu et al., 2004; Acemoglu & Robinson, 2013). Problemet ligger i at jeg er interessert i hva som kan gi inkluderende institusjoner i utgangspunktet, og dermed har jeg valgt å ikke inkludere avhengig variabel med lag.

For å kontrollere for sterke uteliggere som influerer modellene har jeg også benyttet *Cook's distance* (Cook's D). Denne estimerer om det er noen uteliggere som driver resultatene, og sletter disse. I regresjonen i tabell 6, kolonne (5) slettet Cook's D rundt 150 observasjoner, og nivået lå rundt tilsvarende tall for de andre regresjonene og vi sitter fremdeles igjen med over 2000 observasjoner i hver regresjon. Disse regresjonene så ut som de i tabell 3-6.

Alle disse robusthetsgrepene i tillegg til valg av kontrollvariabler og datasett gjør at jeg føler meg trygg på at modellene mine er robuste og ikke kun viser en spuriøs sammenheng mellom norsk bilateral bistand og politisk maktfordeling.

Diskusjon av analysen og funnene

Resultatene fra analysen viser altså at den norske bilaterale bistanden har en robust og reell signifikant evne til å pluralisere maktfordelingen til kvinner, sosiale grupper og LHBT-grupper i mottakerlandene. Flere mennesker får tilgang på politisk makt, og håpet er dermed at på sikt klarer vi å skape selvgående inkluderende institusjoner. Det er både et gode i seg selv at flere mennesker får delta, påvirke og definere sin egen politiske og sosiale situasjon, og forhåpentligvis et middel på veien til bærekraftig økt økonomi i mottakerlandene og reduksjon av fattigdom. Dette er både iboende og instrumentelt verdifull utvikling, ettersom inkluderingen av fler er både et mål i seg selv og et middel for videre utvikling av menneskelig kapital og økonomien (Acemoglu et al., 2004; Acemoglu & Robinson, 2013). Funnene er også oppløftende for den norske rettighetsbaserte utviklingen, da jeg har funnet bevis for at norsk bilateral bistand kan være med å utvikle rettigheter for kvinner og LHBT-grupper.

I hypotesene antok jeg at H₁) norsk bilateral bistand ikke ville kunne endre politisk maktfordeling, H₂) det var seleksjonsbias og H₃) Norge ville ikke skille seg fra DAC generelt. På bakgrunn av resultatene kan vi tilbakevise H₁ og H₃, og si at norsk bilateral bistand vil kunne påvirke maktfordeling, og denne bistanden skiller seg kvalitativt fra annen DAC-bistand. Når det kommer til seleksjonsbias (H₂) finner jeg bevis for at assosiasjonen mellom norsk bistand og kvinner og LHBT-grupper politiske maktfordeling ikke nødvendigvis kun kan tilskrives at det er et seleksjonsbias fra norsk bistands side. At assosiasjonene mellom norsk bilateral bistand og fattige og sosiale grupper er preget av seleksjonsbias er uansett ikke en utpreget negativ ting. Dette viser at Norge velger land som har bedre forhold for sosiale minoritetsgrupper, og også at de kanskje velger land som allerede er fattigere, men at de ikke nødvendigvis har noen egen påvirkningskraft i positiv retning for sistnevnte gruppe. Dette motbeviser også Easterly og Williamson (2011) når de sier at de skandinaviske landene ikke setter riktige kriterier når de velger mottakerland, for her viser resultatene at ikke bare klarer de dette, og land som har mer pluralisert maktfordeling mottar norsk bilateral bistand, men de har også en signifikant positiv påvirkning på maktfordelingen for kvinner og LHBT-grupper. Collier og Dollar (2001) vektla at norsk bilateral bistand kunne være med å skape reell endring der det allerede var endring eller god policy i gang, og at Norge nettopp valgte land fordi de hadde litt bedre policy, og mine resultater finner også belegg for dette.

Når det kommer til modellen i tabell 4, politisk makt fordelt på sosioøkonomisk gruppe er det dessverre et negativt signifikant (10%) forhold mellom den norske bilaterale bistanden og maktfordelingen. De andre DAC-landenes bistand har også et negativt signifikant (5%) forhold til maktfordelingen her, og det er den eneste modellen hvor DAC-landene har en signifikant effekt etter alle kontrollvariabler og fixed effects er på plass. Kanskje er dette fordi effekten for fattige blir svelget av empowerment for de andre gruppene, men ettersom Heckman-seleksjonsmodellen uansett bekrefter seleksjonsbias kan vi anta at Norge velger land som er fattigere enn andre. Selv om bistanden ikke har en positiv effekt på maktfordelingen for fattige per se, er dette også land som fra donorståstedet trenger den bilaterale bistanden mest, nettopp fordi de er de fattigste, noe vi også vet at Norge har prioritert å gjøre tidligere (Collier & Dollar, 2001). At borgerkrig er positivt og signifikant assosiert her kan forklares med at borgerkrig, opprør eller revolusjoner kan gi endringer som øker rettigheter for fattige på sikt, spesielt ettersom modellene er kjørt med ett års lag. Vi vet også at slike perioder med opprør kan være et overgangsvindu til mer inkluderende institusjoner, så dette kan være et bilde på det (Acemoglu et al., 2004; Acemoglu & Robinson, 2013).

Den materielle, eller faktiske, effekten av Norges negative innvirkning på fattiges politiske rettigheter er ikke spesielt stor, et standardavviks økning av norsk bistand en økning på standardavviket til kjønnen maktfordeling på 6% og på LHBT-gruppers med 6%. Det er altså snakk om veldig små effekter, og som kontrast kan for eksempel demokrati øke standardavviket til LHBT-grupper med 55%. Det er likevel positivt at Norge på generelt grunnlag har effekt på den politiske maktfordelingen, og at de også velger land hvor disse forholdene bedrer seg.

At mine funn sier at Norge velger land med litt bedre sosial policy, og veldig dårlig økonomi stemmer også overens med det Collier og Dollar (2001) fant på 90-tallet. At jeg i tillegg finner en robust og reell effekt på kvinner og LHBT-gruppers rettigheter er oppløftende. Norge har altså til en grad klart å benytte top-down kondisjonalitetene de setter på bistanden til noe positivt, og intensjonene om å skape bedre sivilsamfunn, fokusere på og øke likestilling og inkludere fler i det politiske livet har hatt en effekt. Ettersom vi vet at Norge har langvarige forhold til landene de gir til på godt og vondt (Mushi, 1995; Selbervik, 1999; Stokke, 1995b) klarer de dermed også å oppfylle de kravene Svensson (2000) setter om langvarige, forpliktende forhold mellom donorland og mottakerland. Burnside og Dollar (2000) vektlegger at økonomisk vekst skjer når bistanden gis til de landene med riktig policy på plass, og at kondisjonaliteter kunne benyttes til dette formålet. Jeg har funnet bevis for at Norge også evner

å gjøre dette på noen områder og man har brukt kondisjonalitetene som er satt i bistandsgivingen til å fokusere på likestilling, marginaliserte grupper og menneskerettigheter, som de også har et uttalt fokus på bistandspolitisk. Ved å ha fokus på kvinner, opposisjons- og minoritetsgrupper og andre marginaliserte og utsatte grupper har de også evnet å bruke den bilaterale bistanden på den måten Acemoglu og Robinson (2013) ser for seg at bistand burde struktureres: ved å forsøke å inkludere disse gruppene i den politiske sfæren, som forhåpentligvis kan danne grobunn for inkluderende institusjoner på sikt, la bottom-up virke som intendert. Det er altså grunnlag for å si at Norges «feel good» også kan «do good».

Videre forskning

Acemoglu og Robinson (2013) antar at de landene hvor makten er jevnere fordelt mellom alle mennesker også har større grunnlag for å skape bærekraftig økonomisk vekst. Nå som vi vet at bistanden kan hjelpe til med å fordele makten litt jevnere, er det neste naturlige steget å undersøke om disse landene også har hatt økonomisk vekst, og om de klarer å opprettholde dette på sikt, altså om veksten er bærekraftig. Forhåpentligvis finner man samme positive funn nå som Acemoglu og Robinson (2013) har funnet historisk.

En case-studie av de landene som har mottatt norsk bistand, og nøyaktig hvilke kondisjonaliteter de har blitt bedt om å følge hadde også kunnet belyse hva som virker. Dette vil belyse i hvor stor grad norsk bistand er mottakerstyrt. Hvilke konkrete krav setter Norge, og hvordan har disse sett ut i de ulike landene. Vi vet at ulike land har ulike sammensetninger av mennesker, og at de inkluderende institusjonene vil oppstå på ulikt grunnlag og se ulike ut i landene. Hva som fungerer et sted er ikke gitt å fungere et annet, og det ville vært interessant og belysende å se hvordan dette har blitt gjort i praksis. Har den norske bistanden evnet å utforme kondisjonaliteter som ser vidt forskjellige ut med samme målsetning, eller gir de samme vide målsetning med fritt veivalg dit for mottakerlandene? Likt er det interessant å se her om hvordan planene for overtakelse ser ut. Hvem som skal finansiere og styre et prosjekt etter at norsk støtte forsvinner er avgjørende for levetiden til prosjektet (Stokke, 1995a).

Det kunne også vært interessant å utvide tidsperioden for undersøkelsen, og undersøke om de overgangene fra autokrati til mer demokrati som Easterly og Williamson (2011) kanskje kom på bakgrunn av kondisjonaliteter. De mener at donorland ikke endrer givermønsteret, men at mottakerlandene endrer seg, men det kan være at denne endringen kom på bakgrunn av bistand.

Vi vet også at Norges bistand må bli gjenstand for mer evaluering, og at prosjektene må designes slik at de kan bli effekt-evaluert og vurdert til slutt. Det er ikke holdbart å bruke så mye penger hvert år uten å kunne si med fullt belegg at det gir positive effekter. Vi så at Collier og Dollar (2001) gikk gjennom effektiviteten til den norske bistanden i 2000, og fant både oppløftende og negative funn, og denne typen undersøkelse burde gjentas ofte slik at en kontinuerlig kan følge opp effektene og allokeringen på en god måte.

Avslutning

Denne oppgaven hadde som ambisjon å se om norsk bilateral bistand kunne være med å skape jevnere politisk maktfordeling i mottakerlandene, med et fokus på marginaliserte grupper. På bakgrunn av teori om inkluderende institusjoner og kondisjonaliteter i bistand har jeg vist hvordan den norske bistanden har blitt brukt som et top-down virkemiddel for å skape bottom-up endringer. Dette har jeg gjort ved å vise hvordan norsk bilateral bistand skaper mer politisk spillerom for kvinner og LHBT-grupper. Disse endringene kan forhåpentligvis også lede til bærekraftig økonomisk vekst på sikt. Analysen er gjort ved å benytte flere robuste fixed effects OLS-regresjoner, og en Heckman seleksjonsmodell.

Norsk bistand bruker enorme summer hvert år, og har likeledes enorme ambisjoner om menneskerettigheter, sosial likhet og bærekraftig utvikling. Det er dermed uhyre viktig at bistanden evalueres slik at vi vet om den faktisk oppnår de målene den setter seg fore. Vi må kvalitetssikre bistanden kontinuerlig og med forskjellige måleparametere slik at vi vet om det er systematiske effekter av bistanden i mottakerlandene. Jeg har vist hvordan vi kan måle effektiviteten til rettighetsbasert utvikling på en måte, men det vil også være andre måter å gjøre dette på. Det viktige er at man etablerer prosedyrer for hver sektor bistanden berører. Denne studien har søkt å gjøre nettopp dette, med et oppløftende resultat norsk bistand kan ta med videre.

Norge er opptatt av rettighetsbasert utvikling, og det ser av mine resultater ut som det er en reell mulighet til å dyrke oppblomstringen av rettigheter hvis en benytter gode kondisjonaliteter for å skape bedre og inkluderende institusjoner. Som jeg siterte i oversikten over norsk bistand ønsker også dagens regjering å satse på rettigheter, sivilsamfunn, politisk inkludering og åpenhet og gode institusjoner i mottakerlandene (Regjeringen, 2019a). Der er således håp for at denne positive utviklingen fortsetter også i fremtiden.

Litteraturliste

- Acemoglu, D., Johnson, S. & Robinson, J. A. (2004). *Institutions as the Fundamental Cause of Long-Run Growth* (NBER Working Paper Series, no. 10481). Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research. Hentet fra <https://www.nber.org/papers/w10481.pdf>
- Acemoglu, D. & Robinson, J. A. (2006). *The Economic Origins of Dictatorship and Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Acemoglu, D. & Robinson, J. A. (2013). *Why Nations Fail. The Origins of Power, Prosperity and Poverty*. London: Profile Books.
- Achens, C. H. (2000). Why Lagged Dependent Variables Can Suppress the Explanatory Powers of Other Independent Variables. I. Ann Arbor: University of Michigan.
- Alesina, A. & Dollar, D. (2000). Who Gives Foreign Aid to Whom and Why? *Journal of Economic Growth*, 5, 33-63.
- Alvaredo, F., Chancel, L., Piketty, T., Saez, E. & Zucman, G. (2018). *World Inequality Report 2018*. Paris: World Inequality Lab.
- Angrist, J. D. & Pischke, J.-S. (2009). *Mostly Harmless Econometrics. An Empiricist's Companion*. Princeton: Princeton University Press.
- Auty, R. M. (1993). *Sustaining Development in Mineral Economies: The Resource Curse Thesis*. Abingdon: Routledge.
- Balsvik, R. R. (2016). *Norsk bistandshistorie*. Oslo: Samlaget.
- Banda, F. (2013). Women, Human Rights and Development. I *Realizing the Right to Development. Essays in Commemoration of 25 Years of the United Nations Declaration on the Right to Development* (s. 149-158). New York: United Nations: Office of the High Commissioner for Human Rights.
- Barro, R. J. (1997). *The Determinants of Economic Growth*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Besley, T. & Kudamatsu, M. (2006). Health and democracy. *American economic review*, 96(2), 313-318. <https://doi.org/10.1257/000282806777212053>

- Bolle, T. A. (2016). Sikret en prosent til bistand. Hentet fra <https://www.bistandsaktuelt.no/nyheter/2016/sikret-en-prosent-bistand/>
- Bräutigam, D. A. & Knack, S. (2004). Foreign Aid, Institutions, and Governance in Sub-Saharan Africa. *Economic Development and Cultural Change*, 52(2), 255-285.
- Bueno de Mesquita, B. & Smith, A. (2009). A Political Economy of aid. *International Organization*, 63(2), 309-340.
- Bueno de Mesquita, B. & Smith, A. (2011). *The Dictator's Handbook. Why Bad Behavior Is Almost Always Good Politics*. New York: PublicAffairs.
- Bunyasi, E. W. & Coetzee, D. J. (2017). Relationship between socioeconomic status and HIV infection: findings from a survey in the Free State and Western Cape Provinces of South Africa. *BMJ Open*, 7(11). <https://doi.org/0.1136/bmjopen-2017-016232>
- Burnside, C. & Dollar, D. (2000). Aid, Policies, and Growth. *The American Economic Review*, 90(4), 847-868.
- Civita. (2015). *Jakten på resultater i norsk bistand* (Civita-notat nr. 5/2015). Oslo: Civita. Hentet fra <https://www.civita.no/publikasjon/nr-5-2015-jakten-pa-resultater-i-norsk-bistand>
- Collier, P. & Dollar, D. (2001). *An Assessment of the Effects of Norwegian Development Assistance on Poverty Reduction and Conflict Prevention*. The World Bank. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/ud/rap/2001/0025/ddd/pdfv/158423-dollar.pdf>
- Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C. H., Lindberg, S. I., Skaaning, S.-E., Teorell, J., Altman, D., Bernhard, M., Cornell, A., Fish, M. S., Gjerløw, H., Glynn, A., Hicken, A., Krusell, J., Lührmann, A., Marquardt, K. L., McMann, K., Mechkova, V., Olin, M., Paxton, P., Pemstein, D., Seim, B., Sigman, R., Staton, J., Sundström, A., Tzelgov, E., Uberti, L., Wang, Y.-t., Wig, T. & Ziblatt, D. (2018a). *V-Dem Codebook v8* Varieties of Democracy (V-Dem) Project.

- Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C. H., Lindberg, S. I., Skaaning, S.-E., Teorell, J., Krusell, J., Marquardt, K. L., Pemstein, D., Pernes, J., Stepanova, N., Tzelgov, E., Wang, Y.-t., Medzihorsky, J. & Wilson, S. (2018b). *V-Dem Methodology v8* Varieties of Democracy (V-Dem) Project.
- Dahl, R. (1998). *On Democracy*. New Haven: Yale University Press.
- Dollar, D. & Levin, V. (2006). The Increasing Selectivity of Foreign Aid, 1984-2003. *World Development*, 34(12), 2034-2046.
- Easterly, W. (2006). *The White Man's Burden. Why the west's efforts to aid the rest have done so much ill and so little good*. New York: Oxford University Press.
- Easterly, W. & Williamson, C. R. (2011). Rhetoric versus Reality: The Best and Worst of Aid Agency Practices. *World Development*, 39(11), 1930-1949. Hentet fra <http://www.nyudri.org/research-index/2011/rhetoricvsreality>
- FN. (u.å.). Sustainable Development Goals. Hentet 05.05.2019 fra <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>
- FNs utviklingsprogram. (2010). *Marginalised Minorities in Development Programming: A Resource Guide and Toolkit*. New York: United Nations Development Programme. Hentet fra https://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/democratic-governance/human_rights/marginalised-minorities-in-development-programming-a-resource-guide-and-toolkit.html
- FNs utviklingsprogram. (2016). *Human Development Report 2016. Human Development for Everyone*. New York: United Nations Development Programme. Hentet fra http://hdr.undp.org/sites/default/files/2016_human_development_report.pdf
- Fortson, J. G. (2008). The Gradient in Sub-Saharan Africa: Socioeconomic Status and HIV/AIDS. *Demography*, 45(2), 303-322.
- Gerring, J., Bond, P., Barndt, W. T. & Moreno, C. (2005). Democracy and Economic Growth: A Historical Perspective. *World Politics*, 57(3), 323-364. <https://doi.org/10.1353/wp.2006.0002>

- Goldin, C. (2016). Human Capital. I C. Diebolt & M. Hauptert (Red.), *Handbook of Cliometrics*. Berlin; Heidelberg: Springer.
- Heckman, J. J. (1977). *Sample Selection Bias as a Specification Error (with an application to the estimation of labor supply functions)* (NBER Working Paper Series, no. 172). Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research. Hentet fra <https://www.nber.org/papers/w0172.pdf>
- Human Rights Watch. (2014). Nigeria: Anti-LGBT Law Threatens Basic Rights. ‘Same-Sex Marriage’ Specter Used to Criminalize Expression, Association, Assembly. Hentet fra <https://www.hrw.org/news/2014/01/14/nigeria-anti-lgbt-law-threatens-basic-rights>
- Kabeer, N. & Natali, L. (2013). *Gender Equality and Economic Growth: Is there a Win-Win?* (IDS Working Paper). Brighton: Institute of Development Studies.
- Katayama, R. & Wadhwa, D. (2019). Half of the world’s poor live in just 5 countries. Hentet fra <https://blogs.worldbank.org/opendata/half-world-s-poor-live-just-5-countries>
- Kosack, S. (2003). Effective Aid: How Democracy Allows Development Aid to Improve the Quality of Life. *World Development*, 31(1), 1-22. [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(02\)00177-8](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(02)00177-8)
- Lagerstrøm, B. O. & Bye, L. S. (2018). *Holdning til bistand 2017* (Rapporter 2018/6). Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Larsson, N. (2015). Foreign aid: which countries are the most generous? Hentet fra <https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/2015/sep/09/foreign-aid-which-countries-are-the-most-generous>
- Lloyd, R., Poate, D., Villanger, E. & Engelhardt, A. (2014). *Can We Demonstrate the Difference that Norwegian Aid Makes?* Itad with the Christian Michelsen Institute. Hentet fra <https://www.itad.com/wp-content/uploads/2014/04/Can-We-Demonstrate-the-Difference-that-Norwegian-Aid-Makes-1.pdf>

- Marquardt, K. L. (2019). *How and How Much Does Expert Error Matter? Implications for Quantitative Peace Research* (Varieties of Democracy Institute: Working Paper No. 84). Gothenburg: Varieties of Democracy Institute. Hentet fra https://www.v-dem.net/media/filer_public/91/a4/91a41f32-2d5f-4c2b-bbf9-a1ce0089172c/v-dem_working_paper_2019_84.pdf
- Mehlum, H., Moene, K. & Torvik, R. (2006). Institutions and the resource curse. *The Economic Journal*, 116, 1-20. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2006.01045.x>
- Mehmetoglu, M. & Jakobsen, T. G. (2017). *Applied Statistics Using Stata*. London: SAGE Publications Ltd.
- Montinola, G. R. (2010). When Does Aid Conditionality Work? *Studies in Comparative International Development*, 45(3), 358-382. <https://doi.org/10.1007/s12116-010-9068-6>
- Montinola, G. R. & Prince, S. M. (2018). *Women's Empowerment and Foreign Aid Effectiveness* (Working Paper Series 2018:6). University of Gothenburg.
- Moyo, D. (2009). *Dead Aid. Why Aid is Not Working and How There is Another Way for Africa*. London: Allen Lane, Penguin Books.
- Mushi, S. S. (1995). Determinants and Limitations of Aid Conditionality: Some Examples from Nordic-Tanzanian Co-operation. I O. Stokke (Red.), *Aid and Political Conditionality*. London: Frank Cass.
- New Zealand Ministry of Foreign Affairs and Trade. (u.å.). Our approach to aid. Hentet 04.05.2019 fra <https://www.mfat.govt.nz/en/aid-and-development/our-approach-to-aid/>
- Newey, W. K. & West, K. D. (1987). A Simple, Positive Semi-Definite, Heteroskedasticity and Autocorrelation Consistent Covariance Matrix. *Econometrica*, 55(3), 703-708. <https://doi.org/10.2307/1913610>

- Newiak, M. (2018). Gender inequality in Nigeria: Macroeconomic costs and future opportunity. I M. Ibrahim, M. Newiak, L. O'Sullivan, O. Luca, K. Chen, M. Tamene, A. Hosny & S. Younger (Red.), *Nigeria. Selected Issues*. Washington, D.C.: International Monetary Fund,. Hentet fra <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2018/03/07/Nigeria-Selected-Issues-45700>
- Norad. (2011). Slik er norsk bistand organisert. Hentet fra <https://norad.no/om-bistand/slik-er-norsk-bistand-organisert/>
- Norad. (2015a). Likestilling i utviklingssamarbeidet. Hentet fra <https://norad.no/tema/menneskerettigheter/kvinner-og-likestilling/likestilling-i-utviklingssamarbeidet/>
- Norad. (2015b). Rettighetsbasert utvikling. Hentet fra <https://norad.no/tema/menneskerettigheter/rettighetsbasert-utvikling/>
- Norad. (2015c). Seksuell orientering og kjønnsidentitet. Hentet fra <https://norad.no/tema/menneskerettigheter/seksuell-orientering-og-kjonnsidentitet/>
- Norad. (2018a). Mer norsk bistand til krise og konflikt. Hentet fra <https://norad.no/aktuelt/nyheter/2018/slik-var-norsk-bistand-i-2017/>
- Norad. (2018b). Nigeria. Hentet fra <https://norad.no/landsider/afrika/nigeria/>
- Norad. (u.å.-a). Norsk bistand i tall. Hentet 15.03.2019 fra <https://norad.no/om-bistand/norsk-bistand-i-tall/?tab=geo>
- Norad. (u.å.-b). Tema. Hentet 15.03.2019 fra <https://norad.no/tema/>
- Nustad, K. G. (2003). *Gavens makt*. Oslo: Pax Forlag A/S.
- ODI. (2019). Principled Aid Index. Hentet fra <https://www.odi.org/opinion/10502-principled-aid-index>
- OECD. (2017). *OECD Development Co-operation Peer Reviews: Slovenia 2017*. OECD. Hentet fra <http://www.oecd.org/development/oecd-development-co-operation-peer-reviews-slovenia-2017-9789264279308-en.htm>

- OECD. (2018). *Development aid stable in 2017 with more sent to poorest countries*. OECD. Hentet fra <https://www.oecd.org/development/financing-sustainable-development/development-finance-data/ODA-2017-detailed-summary.pdf>
- OECD. (2019). *Official Development Assistance (ODA)*. OECD. Hentet fra <http://www.oecd.org/dac/stats/What-is-ODA.pdf>
- OECD. (u.å.). Development. Hentet 30.05.2019 fra <https://www.oecd.org/development/>
- Pedrosa-Garcia, J. A. (2017). *Trends and Features of Research on Foreign Aid: A Literature Review* (MPRA Paper No. 82134). Munich Personal RePEc Archive.
- Pelinescu, E. (2015). The Impact of Human Capital on Economic Growth. *Procedia Economics and Finance*, 22, 184-190. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(15\)00258-0](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(15)00258-0)
- Pemstein, D., Marquardt, K. L., Tzelgov, E., Wang, Y.-t., Krusell, J. & Miri, F. (2018). *The V-Dem Measurement Model: Latent Variable Analysis for Cross-National and Cross-Temporal Expert-Coded Data* (Varieties of Democracy Institute: Working Paper No. 21, 3rd edition). Gothenburg: Varieties of Democracy Institute.
- van der Ploeg, F. (2011). Natural Resources: Curse or Blessing? *Journal of Economic Literature*, 49(2), 366-420. <https://doi.org/https://doi.org/10.1257/jel.49.2.366>
- Puhani, P. A. (2000). The Heckman Correction for Sample Selection and It's Critique. *Journal of Economic Surveys*, 14(1), 53-68. <https://doi.org/10.1111/1467-6419.00104>
- Regjeringen. (2005). *Plattform for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005-09*. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/smk/vedlegg/2005/regjeringsplattform_soriamoria.pdf
- Regjeringen. (2018). Jeløya-plattformen. Politisk plattform. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/politisk-plattform/id2585544/#k17>
- Regjeringen. (2019a). Granavolden-plattformen. Politisk plattform. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/politisk-plattform/id2626036/>

- Regjeringen. (2019b). Høy score til Norge på internasjonal måling over prioriteringene i utviklingsarbeidet. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/score_utvikling/id2639151/
- Reinertsen, H. (2016). *Optics of Evaluation. Making Norwegian foreign aid an evaluable object, 1980-1992* (Doktoravhandling). Universitetet i Oslo.
- Riksrevisjonen. (2015). *Riksrevisjonens undersøkelse av bistand til godt styresett og antikorrupsjon i utvalgte samarbeidsland* (Dokument 3:9 (2014–2015)). Riksrevisjonen. Hentet fra <https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2014-2015/bistandtilgodtstyresettogantikorrupsjoniutvalgtesamarbeidsland.pdf>
- Riksrevisjonen. (2019). *Riksrevisjonens undersøkelse av informasjon om resultater av bistand til utdanning* (Dokument 3:10 (2018–2019)). Riksrevisjonen. Hentet fra https://www.riksrevisjonen.no/globalassets/rapporter/no-2018-2019/bistand_utdanning.pdf
- Ringdal, K. (2013). *Enhet og mangfold. Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget.
- Ross, M. (2015). What Have We Learned about the Resource Curse? *The Annual Review of Political Science*, 18, 239-259. <https://doi.org/10.1146/annurev-polisci-052213-040359>
- Sachs, J. D. (2006). *The End of Poverty. Economic Possibilities for Our Time*. New York: Penguin Books.
- Sachs, J. D. (2012). Foreign aid works: it saves lives. *The Guardian*. Hentet fra <https://www.theguardian.com/business/economics-blog/2012/may/30/foreign-aid-works-saves-lives>
- Sachs, J. D. & Warner, A. M. (1995). *Natural resource abundance and economic growth* (NBER Working Paper Series, no. 5398). Cambridge, MA: National Bureau of Economic Research. Hentet fra <https://www.nber.org/papers/w5398.pdf>
- Sachs, J. D. & Warner, A. M. (2001). The curse of natural resources. *European Economic Review*, 45, 827-838. [https://doi.org/10.1016/S0014-2921\(01\)00125-8](https://doi.org/10.1016/S0014-2921(01)00125-8)

- Selbervik, H. (1999). *Aid and conditionality - The role of the bilateral donor: A case study of Norwegian - Tanzanian aid relationship* (Evaluation report). Oslo: Christian Michelsen Institute. Hentet fra <https://www.oecd.org/countries/tanzania/35178610.pdf>
- Statsministerens kontor. (1990). Regjeringen Brundtlands tiltredelseserklæring 1990. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/regjeringen-brundtland-iii/smk/taler-og-artikler-arkivert-individuelt/1990/regjeringserklaring/id570403/>
- Statsministerens kontor. (2001). Statsminister Kjell Magne Bondevik: Regjeringens tiltredelseserklæring. Hentet fra https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regjeringens_tiltredelseserklaring/id265184/
- Stokke, O. (1995a). Aid and Political Conditionality: Core Issues and State of the Art. I O. Stokke (Red.), *Aid and Political Conditionality* (s. 1-87). London: Frank Cass.
- Stokke, O. (1995b). Aid and Political Conditionality: The Case of Norway. I O. Stokke (Red.), *Aid and Political Conditionality* (s. 162-200). London: Frank Cass.
- Stokke, O. (1995c). Introduction. I O. Stokke (Red.), *Aid and Political Conditionality* (s. vii-xviii). London: Frank Cass.
- Svensson, J. (2000). When is foreign aid policy credible? Aid dependence and conditionality. *Journal of Development Economics*, 61(61-84).
- Teorell, J., Coppedge, M., Skaaning, S.-E. & Lindberg, S. I. (2016). *Measuring Electoral Democracy with V-Dem Data: Introducing a New Polyarchy Index* (Varieties of Democracy Institute: Working Paper No. 25). Gothenburg: The Varieties of Democracy Institute.
- Torvik, R. (2002). Natural resources, rent seeking and welfare. *Journal of Development Economics*, 67, 455-470.
- Tvedt, T. (1990). *Bilder av «de andre». Om utviklingslandene i bistandsepoken*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Uppsala Conflict Data Program. (2018). UCDP Dataset. I. Uppsala: Uppsala University. Hentet fra <http://ucdp.uu.se/downloads/>

- Verdensbanken. (2005). *World Development Report 2006. Equity and Development*. New York: Verdensbanken.
- Verdensbanken. (2011). *World Development Report 2012. Gender Equality and Development*. Washington, D.C.: Verdensbanken.
- Verdensbanken. (2019a). GDP per capita (constant 2010 US\$). Hentet fra <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.KD>
- Verdensbanken. (2019b). Net bilateral aid flows from DAC donors, Norway (current US\$). Hentet fra <https://data.worldbank.org/indicator/DC.DAC.NORL.CD>
- Verdensbanken. (2019c). Net bilateral aid flows from DAC donors, Total (current US\$). Hentet fra <https://data.worldbank.org/indicator/DC.DAC.TOTL.CD>
- Verdensbanken. (2019d). Population, total. Hentet fra <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL>
- Verdensbanken. (2019e). Prevalence of HIV, total (% of population ages 15-49). Hentet fra <https://data.worldbank.org/indicator/SH.DYN.AIDS.ZS>
- Verdensbanken. (2019f). Total natural resources rents (% of GDP). Hentet fra <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.TOTL.RT.ZS>
- Verdensbanken. (2019g). World Development Indicators DataBank. I. New York: The World Bank. Hentet fra <https://databank.worldbank.org/data/home>
- Wallström, M. (2019). Regeringens deklarasjon. Vid 2019 års utrikespolitiske debatt i riksdagen onsdagen den 13. februari 2019. I *Regeringen*. Stockholm. Hentet fra <https://www.government.se/49132e/globalassets/government/dokument/utrikesdepartementet/statement-of-foreign-policy-2019-in-swedish>
- Wigley, S. (2017). The resource curse and child mortality, 1961-2011. *Social Science & Medicine*, 176, 142-148. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2017.01.038>
- World Economic Forum. (2018). *Global Gender Gap Report 2018*. Genève World Economic Forum. Hentet fra http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf

Appendiks

Tabell A 1: Regresjoner med Driscoll-Kraay standardfeil, fixed effects og 1 års lag

	(1)	(2)	(3)	(4)
	v2pepwrgen	v2pepwrses	v2pepwrsoc	v2pepwrotr
Norsk bilateral bistand per innb. (log)	0.10*** (0.02)	-0.06* (0.04)	0.04** (0.02)	0.09*** (0.03)
Total bilateral bistand per innb. (log)	-0.03* (0.01)	-0.04*** (0.01)	0.00 (0.01)	0.01 (0.02)
Polyarchy/demokrati	0.97*** (0.08)	1.01*** (0.17)	1.19*** (0.12)	0.29*** (0.09)
Populasjon (log)	0.77*** (0.05)	-0.23*** (0.06)	0.05 (0.03)	0.10*** (0.03)
BNP per innb. (log)	0.06** (0.02)	-0.05 (0.06)	-0.06* (0.03)	0.21*** (0.04)
Borgerkrig	-0.03 (0.02)	0.11*** (0.03)	0.03 (0.02)	-0.02 (0.02)
Fredsår	0.00 (0.00)	-0.00 (0.00)	-0.00 (0.00)	0.00*** (0.00)
Naturressurser som del av BNP (log)	0.03*** (0.01)	-0.02 (0.01)	-0.01 (0.01)	0.01 (0.01)
HIV-prevalens (log)	0.13*** (0.02)	-0.12*** (0.02)	0.06*** (0.02)	0.09*** (0.03)
Konstant	-12.81*** (0.63)	3.95*** (0.89)	-0.51 (0.48)	-3.53*** (0.62)
Observasjoner	2,275	2,275	2,275	2,275
Grupper	104	104	104	104

Driscoll-Kraay standardfeil i parenteser

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

